

UNIVERSITAS TARTUENSIS

Tartu ülikooli ajakiri

NOVEMBER 2016 NR 10 (2454)

TARTU ÜLIKOO

MIKS DOKTORANDID NOMINAALAJAGA ÜLIKOO EI LÕPETA?

ÜLIKOO PAISTAB
TEADUSMAAILMAS
AINA ENAM SILMA

POLIITILINE TEATER
JUHIB TÄHELEPANU
MUREKOHTADELE

ERIKA ILVES TAHAB,
ET TEMA ELUST
JÄÄKS MÄRK MAHA

Avalikult arvamise valud

Eelmise kuu ajakirjast sai lugeda arvustust Märt Koigi soololavastuse «Avameelselt arvamisest» kohta, mis rääkis arvamise vólust ja valust.

Hiljaaegu sattusin sõbraga rääkima samalaadisel teemal. Täpsemini sellest, kuidas tihti tahaks mõnes arutelus sõna sekka öelda, aga kumbki meist ei tee seda. Olen tegelikult alati seda meelt olnud, et parem on oma mõtetest ausalt rääkida kui hiljem seljataga kiruda – seda eriti siis, kui miski häirib.

Ma olen alati olnud küllalt valjuhäälna ja välja öelnud, mis meelel ja keelel. Tõsi, olen inimestega selle tõttu sattunud ka pikkadesse vaidlustesse ja mõne sõbraga lausa mõneks ajaks tülli läinud, sest kumbki ei anna järele.

Viimasel ajal olen aga märganud, et isegi kui tahaksin sõna sekka öelda, siis ma pigem kuulan ja vaikin. Eriti hoian aga suu kinni siis, kui minu arvamus erineb teiste omast üsna põhjalikult – ja seda tuleb ikka vahel ette.

Miks ma siis enam arvata ei taha? Sõber tõi hea näite, kuidas ta ühe pagulasuudise all vastas kellegi kommentaarile. Kodanik olevat pagulasi prussakateks nimetanud. Sõber kirjutas vastu, et kedagi prussakaks nimetada pole küll viisakas. Kõik. Ei ühtegi sõna selle kohta, mida tema arvab Eesti või Euroopa

SANDRA SAAR
UT toimetaja

FOTO: ANDRES TENNUS

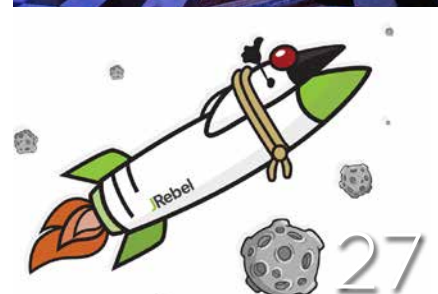
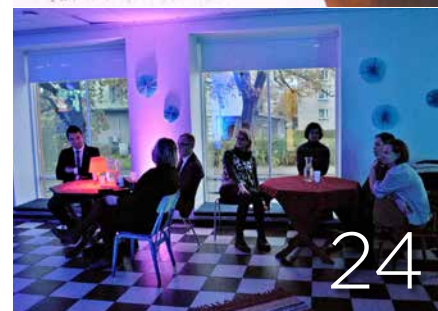
pagulaspoliitikast.

Mis aga edasi juhtus? Ta sai Facebookis oma postkasti võõrastelt inimestelt kirju, mis koosnesid laussõimust ja rassistlikest ähvardustest. Kui arvate, et mis see üks-kaks kirja ära ei ole, siis eksite. Nädal aega hiljem saadeti talle samal teemal veel sõimu. Pärast sellist vahejuhtumit tekib küsimus, miks peaks keegi üldse tahtma sõna võtta, kui vastukaja on selline?

Teine näide on tuttavalt ajakirjanikult, kes käis EKRE kongressil ja imestas oma reportaažis selle üle, et söögiks pakuti pastat. Tema arvas, et EKRE pakub rahvuslikumat sööki. Mis

aga kommentaariumis lahti läks? Inimesed hakkasid sõimama jultunud ajakirjanikku, kes oli pettunud, et söögiks pakuti makarone, kuigi pool Eestit ju toitubki iga päev ainult makaronidest. Ühele ennasttäis ajakirjanikule aga makaronid söögiks ei kõlba! Kuigi jälle – midagi sellist ta ei öelnud ega isegi vihjanud sellele.

Miks ma peaksin tahtma oma arvamust avaldada, kui vastukajaks on sõim? Ma saan väga hästi aru, kui inimesed on eri meelt ja nad põhjendatult oma seisukohti kaitsevad – selle vastu pole mul midagi. Kellegi sõimamine näitab aga ainult inimese väiklust ja kahjuks on selliseid inimesi meie ümber liigagi palju. **UT**

8 UUDIS TÜ senat nimetas nõukokku viis ülikoolipoolset uut liiget.

11 KOLUMN Hanna Linda Korp arutleb selle üle, kus on raamatukogu koht.

12 PERSOON Kertu Tenso õpib mainekas Pariisi ülikoolis.

16 AKTUAALNE Tartu ülikool paistab teadusmaailmas aina enam silma.

18 AKTUAALNE Missugused väljakutsed seisavad TÜ doktorantide ees?

22 AKTUAALNE Projektipõhine praktika annab tudengitele uued võimalused.

24 TUDENGID TÜVKA tudengid harjutavad ettevõtlust oma kultuuriasutuses.

27 ETTEVÕTLUS ZeroTurnaround on TÜ vilistlaste seas üks mainekaim tööpakkuja.

30 TEADUS Poliitiline teater juhhib tähelepanu ühiskonna murekohtadele.

33 ARVUSTUS Ajalootudeng Marilyn Mägi külastas ERM-i ja küsib, kas muuseum ikka tõstatab arutelu rahvuse ja kultuuri mõistete üle.

36 VILISTLANE Maailmaparandaja Erika Ilves tahab, et tema elust jääks märk maha.

39 REISIKIRI Arstiteaduse tudeng Eliisa Univer kirjutab oma õppimiskogemusest Saksamaal.

42 ESSEE Ajakirjandustudeng Siim Saavik kirjutab poliitteatrist meie ümber.

44 AJALUGU 250 aastat Eesti ajakirjandust ja rahva valgustamist.

48 kaitsmised, stipendiumid, teated, tunnustused, õnnitlused, juubelid

UT UNIVERSITAS TARTUENSIS
Tartu ülikooli ajakiri

Universitas Tartuensis on Tartu ülikooli ajakiri. Ilmub kord kuus. Tiraaž 3500. Tellimisindeks Eesti Postis 00892 • Aadress: Ülikooli 18-102, Tartu 50090; telefon: 737 5686, 553 9321; e-post: ajakiri@ut.ee; Facebook: www.facebook.com/universitastartuensis; koduleht: www.ajakiri.ut.ee.

Vastutav väljaandja Illari Lään, **peatoimetaja** Merilyn Säde, **toimetaja** Sandra Saar, **teabetoimetajad** Kady Sõstar ja Liis Saar, **keeletoimetaja** Mari Mets **fotograaf** Andres Tennus, **küljendaja** Mark Šandali, **trükk** Ecoprint. • Universitas Tartuensis kujunduslahendused, kõik ajakirjas avaldatud artiklid jm tekstid ning fotod ja illustratsioonid on autoriõigusega kaitstud teosed. Toimetust lubab neid kasutada vaid eelneval kokkuleppel koos viitega autorile ja Universitas Tartuensis. • Toimetusel on õigus kaastöid nende selguse huvides toimetada ja lühendada. • **UT kolleegium:** Maaja Vadi (esinaine), Sulev Kõks, Ivo Volt, Mart Noorma, Villu Päärt, Indrek Treufeldt, Katrin Pajuste-Kuul, Egert Puhm.

Järgmine Universitas Tartuensis ilmub 2. detsembril 2016.

roheline trükis
Trükitud keskkonnateadlikus trükiettevõttes Ecoprint

Gustav Adolfi päev

Academia Gustaviana 384

7. novembril

Kell 13

Seminar (inglise keeles)

Physicumis (W. Ostwaldi 1) aud B103

Yngve Cerenius, MAX IV laboratoorium, Lundi Ülikool
„MAX IV laboratoorium Lundis“

T. E. Hr. Anders Ljunggren, Rootsi suursaadik
„Euroopa Neutronkiirguse Allikas (ESS) –
uus maailma juhtiv uurimiskeskus Lundis“

Enn Lust, TÜ keemia instituudi direktor,
füüsikalise keemia professor
„Neutronuuringud Eestis“

Marco Kirm, TÜ teadusprorektor
„MAX IV laboratoorium ja ESS –
uued väljakutsed Eesti teadusele“

Kell 15.30

Fotonäituse „Trükivabadus Rootsis 250“
avamine skandinavistika osakonnas, Lossi 3

Kell 16.00

Lillede asetamine Johan Skytte monumendi
ning Gustav II Adolfi mälestusmärgi juurde

Kell 17.30

Barokkmuusika kontsert „Venti, turbini...“
(„Tuuled, pöörised...“) ülikooli aulas

Esinevad: Tuuri Dede (metsosopran), Anna-Liisa Eller (kannel),
Villu Vihermäe (tšello), Kristiina Are (klavessiin)
Kavas: J. S. Bach, G. F. Händel, G. F. Telemann

Kontsert on tasuta.

Kõik huvilised on oodatud!

Korraldajad: Tartu Ülikool,
Tartu Ülikooli skandinavistika osakond,
Rootsi Suursaatkond Eestis,
Põhjamaade Ministrite Nõukogu esindus Eestis

TÜ saab võimaluse osaleda USA armee miljoniprojektides

Tartu ülikool ja Tallinna tehnikaülikool liitusid eelmisel kuul Ameerika Ühendriikides tegutseva meditsiinitehnoloogia ettevõtete konsortsiumiga. Nii jõuavad Eesti kahe juhtiva ülikooli teadmised USA armeesse, kes ostab konsortsiumi kaudu uenduslikke tooteid ja teenuseid.

TÜ arendusprorektor Erik Puura ütles, et senini on Eesti ülikoolid ja Eesti tervikuna osalenud edukalt Euroopa Liidu programides. «Loodetavasti tugevneb konsortsiumiga liitumisel TÜ ja TTÜ üleilmne haare.» Puura tunnustas ka Eesti aukonsulit Charlestonis, Harry Hüge'i, kelle töö tulemusena koostöösidemed tekkisid.

TTÜ infotehnoloogia teaduskonna professori Mart Mini sõnul on Eesti teadlastel pikaajalised kogemused koostööks meditsiinitehnoloogia valdkonnas. «Paraku on rakenduslikud väljundid olnud piiratud, sest meditsiinis nõuab uue tehnoloogia kasutusele võtmine rohkelt katsetamist, eriti just kliinilisi inimkatseid silmas pidades.» Min avaldas lootust, et koostööga avaneb lisakanal, mille kaudu teadustulemused praktikasse viia koos võimalusega teenida täiendavalt raha, et uuringuid jätkata.

Meditsiinitehnoloogia ettevõtete konsortsium (Medical Technology Enterprise Consortium – MTEC) on ülikoolide, (tööstus) ettevõtete, MTÜ-de ja riigiasu-

tuste võrgustik, mis pakub lepingu alusel USA armeele uudseid tooteid ning teenuseid ja äristab neid eraturul.

Praegu kuulub konsortsiumisse 86 liiget ja selle prioriteetsed valdkonnad on haiguste ennetamine, diagnoosimine ja ravi, sõjahuvrite hoolekanne, kliiniline meditsiin, meditsiiniline ettevalmistus ja terviseinfo.

Teadusarenduskoostöö ja ülikoolide-ettevõtete vahelise tehnoloogiastuudi toetamiseks on MTEC loonud liikmetele uuenduslike lahenduste väljatöötamiseks toetuste taotlusvoorud kaks korda aastas. Projekti kohta jagatakse kuni kuus miljonit USA dollarit. ●

Tartu teadlaste leiutis pälvis ettevõtluskonkursil innovatsioonipreemia

Tervisetehnoloogiate arenduskeskuse ja Tartu ülikooli teadlaste uudne geenitehnoloogia meetod GlobinLock pälvis tänavusel Rootsi äriauhindade ettevõtluskonkursil tehnoloogilise innovatsiooni auhinna.

GlobinLock analüüsib vereproove senisest 30 korda odavamalt ja palju kiiremini. Tervisetehnoloogiate arenduskeskuse juhtivateadur ja globiiniluku üks arendaja Kaarel Krjutškov ütles, et globiinilukk võimaldab analüüsida vereproove, mis on juba kogutud paljudesse geenipankadesse ja mida patsientidelt iga päev võetakse. Nii võib see meetod mõju-

tada miljonite inimeste heaolu.

Vereproovide analüüsi raskendavad peamiselt punased verelibled ning globiini RNA. Praegused lahendused keskenduvad globiini RNA väljapüüdmisele enne analüüsi. Globiinilukk aga «vaigistab» punaverelibled globiini RNA vahetult enne analüüsi tegemist. Selleks kasutatakse kahte sünteetilist DNA ahelat, mis avab uue võimaluse, et lahendada laboratooriumis globiinist tulenevat probleemi.

Konkureeriv globiini väljapüüdmise meetod võtab aega 90 minutit, globiiniluku meetodiga aga vaid 10 minutit. Seniste mee-

toditega on ühe analüüsi hind 30 eurot, kuid globiinilukuga alla ühe euro.

Ericsson Eesti juht Seth Lackman tõstis auhinna üle andes esile suurepärase teaduse ja ettevõtluse koostööd, kus valdkonna jaoks erakordselt lühikese aja ehk kahe aasta jooksul on saadud valmis mitte ainult tehniline lahendus, vaid ka patendi ja kaubamärgi registreerimine.

Tervisetehnoloogiate arenduskeskuse peamised tegevusvaldkonnad on personaalmeditsiin, ravimiarendus ja reproduktiivmeditsiin nii humaan- kui ka veterinaarmeditsiini alal. ●

Tartu ülikool lõi käed linna ja Teliaga

Tartu ülikool, Tartu linn ja Telia Eesti allkirjastasid eelmisel kuul koostöömemorandumi, mille sisu on jätkata koostööd parema ning uuenduslikuma elukeskkonna rajamiseks Tartus.

Linn, ülikool ja Telia on ühiselt panustanud juba ligi aasta projekti SmartEnCity, mille peamine eesmärk on rajada parem, innovaatilisem ja energiasäästlikum linnakeskkond.

Üks SmartEnCity tegevusi on renoveerida Tartu kesklinna piirkonnas paiknevad ajale jalgu jäänud hruštšovkad energiasäästlikuks, nutikaks ja atraktiivseks ehk n-ö smartovkadeks. Projekt on alles arendusjärgus, kuid ühiselt tehtud jõupingutused on olnud tulemuslikud. Seetõttu otsustati allkirjastada koostöömemorandum laiahaardelisema koostöö tegemiseks, mis ei piirneks vaid ühe projektiga, vaid hõlmaks rohkem tegevusi erinevatest

VASAKULT VOLLI KALM, URMAS KLAAS JA DAN STRÖMBERG.

FOTO: ANDRES TENNUS

valdkondadest.

Tegevused, mida ühiselt kavandatakse, on näiteks targa linna mudeli väljaarendamine, lõimitud taristu loomine Tartusse, targa kodu lahenduste arendamine, suurandmete analüüsimine ja kasutamine koostööprojektide elluviimiseks jne. Nimekiri ühiselt kavandatavatest tegevustest ei

ole lõplik ning kõik kolm osapoolt suhtuvad avatult uute tehnoloogiate katsetamise ja ellu rakendamisse.

Tartu linnaape Urmas Klaasi sõnul soovib Tartu hoogsalt jätkata targa linna lahenduste kasutuselevõttu. «Parimad uenduslikud lahendused saavad sündida üksnes erinevate osapoolte

ladusa koostöö tulemusena. Targa linna arendamisse on oluline kaasata nii ettevõtjaid, ülikooli kui ka linna elanikke ning selle eesmärgi saavutamiseks on vajalik luua ühine koostööplatvorm,» rääkis linnaape.

TÜ arvutiteaduse instituudi juhataja professor Jaak Vilo ütles, et Eesti ja Skandinaavia ühe suurima IKT-ettevõttega koostöös on võimalik edendada näiteks asjade interneti ning suurandmete analüüsi alast õppe- ja teadustööd.

Telia juht Dan Strömberg ütles, et meeldiv on olla Eesti kõige innovaatilisema linna ja Eesti kõige suurema ülikooli tehnoloogiapartner.

«Senises koostöös on olnud tunda selget sünergiat avaliku ja erasektori jõupingutuste liitmisel. Seetõttu on mul hea meel, et meie jõupingutused jätkuvad,» lisas Strömberg. ●

Menukas e-kursus avab lisaregistreerumise

Tartu ülikooli Johan Skytte poliitikauuringute instituudi ingliskeelse e-kursuse «E-valimiste levik ja mõju» suure huvi tõttu on muudetud kursust veelgi paindlikumaks ning uus registreerumistähtaeg on 20. november.

Ainele on registreerunud üle 260 osaleja nii Eestist kui ka kahekümnest erinevast välisriigist. Kursuse ühe korraldaja, tehnoloogiauuringute vanemteaduri Kristjan Vassili sõnul on neil hea meel nii suure hulga osalejate üle. «Eesti on e-riik ja teadmised sellest, kuidas toimib e-valimiste süsteem ning kuidas see meie riiki arendab, on olulised mõistmaks tänapäeva valimiskorraldust.»

Kursus on mõeldud kõigile mitteinfo- ja kommunikatsiooni-tehnoloogia (IKT) eriala tudengitele ja tööturul aktiivsetele

professionaalidele, kes õpivad või töötavad Eestis ja soovivad täiendada oma teadmisi e-riigist üldisemalt ja e-valimistest spetsiifilisemalt. Samas võivad kursusel osaleda ka IKT-taustaga inimesed. Kursusel kasutatakse kümne aasta küsitlusandmeid, aga ka andmeid e-valitsemise ökosüsteemi kohta laiemalt.

Kursuse muudab paindlikuks see, et osalejad ei pea tegema iganädalasi testi, vaid saavad ise valida, millises tempos nad soovivad õppida.

Programm koosneb kaheksast nädalast, mille jooksul tuleb vaadata õppevideoid, lugeda etteantud materjale ning sooritada teste.

Kursus kestab 1. detsembrini ning osalejad, kes läbivad kursuse edukalt, saavad sellekohase Tartu ülikooli tunnistuse. ●

Riik tunnustas Eno Tõnissoni aasta õppejõu tiitliga

Haridus- ja teadusministeerium andis «Eestimaa õpib ja tänab» auhinnavalgal teist korda välja tiitli «Aasta õppejõud», millega tunnustati TÜ arvutiteaduse instituudi lektorit Eno Tõnissoni.

Haridus- ja teadusministeerium kirjeldas Eno Tõnissoni kui uuenduslike aktiivõppemeetodeid kasutavat ning oma üliõpilaste

igakülgset arengut toetavat õppejõudu, kes arendab korrapäraselt oma õpetamist ning teeb seejuures koostööd nii üliõpilaste kui ka kolleegidega.

Eno Tõnisson ütles, et tegelikult on see tunnustus paljudele inimestele, kellega koos ta on õpetanud ja õppinud. «Kuidagi on juhtunud, et minu ümber on ikka

ENO TÕNISSON

FOTO: ANDRES TENNUS

olnud toredad inimesed: nii pere liikmed, kolleegid kui ka õpilased-üliõpilased. Suur tänu kõigile!»

Uuenduslike aktiivõppemeetodeid kasutades on Eno Tõnisson osa tööst üles ehitanud klikkerite kasutamisele. Ta suunab üliõpilasi koostööle, õpetab arutlema, oma vastuseid põhjendada, arutluskäigus vigu leidma ning jõudma sügavama õppimise juurde.

Üliõpilased hindavad Eno Tõnissoni ainekursusi kõrgelt ning väärtustavad tagasisides nii

tema kasutatud õppemeetodeid kui aine sisulist poolt. Üliõpilaste tagasisidest lähtudes on Eno Tõnisson meisterlik õppejõud, kelle õpetatav aine on küll sisutihe, kuid mitte igav, vaid esitatud nutikalt ja kaasahaaravalt.

Eno Tõnisson on esimese eestikeelse MOOC-i looja, juhtiv õppejõud ja koolitusmeeskonna juht. «Viimasel ajal oleme saanud e-kursuste kaudu anda õppimisvõimaluse tuhandetele Eesti inimestele. See on eriline tunne, kui mingis suhteliselt ootamatus

olukorras mainib keegi, et on meie kursustel osalenud. Ülikool saab nii midagi olulist pakkuda paljudele inimestele ja täita päriselt rahvusülikooli rolli,» ütles Tõnisson. Ta lisas, et aegadel, kus võib-olla on küllaltki palju ebakindlust, saab ülikool anda inimestele tuge ja lootust.

Aasta õppejõu tiitliga tunnustatakse õppejõudu, kes on silmapaistvalt toetanud üliõpilaste arengut. 2015. aastal sai tiitli TÜ analüütilise keemia professor Ivo Leito. ●

Teadus meediastunud maailmas

Eesti teadusagentuur kutsub 23. novembril toimuvale konverentsile «Teadus meediastunud maailmas». Konverentsile järgneval päeval toimub inspiratsiooniseminar «Eesti otsib teadussaadikuid».

Üha keerukamaks muutuvast maailmas peaks teadmispõhise mõtteviisi kujundamine olema nii ajakirjanike kui teadlaste suur ülesanne. Teadusel võiks olla palju suurem osa meie igapäevases meediaannuses, et aidata meil teadlikumaid otsuseid teha.

Eesti Päevalehe ajakirjanik Tuuli Jõesaar kõneleb konverentsil ajakirjanduse vastutusest teadusteemade kajastamisel. Teadlase seisukohast avab sama teemat Eesti teaduste akadeemia president, rannikutehnika professor ja akadeemik Tarmo Soomere.

Andmeajakirjanduse asjatundja Jonathan Stoneman (Suurbritannia) ja Margus Järv Eesti Päevalehest toovad häid näiteid andmeajakirjandusest ning avatud andmete kasutamisest. Statistikaameti esindaja räägib andmeanalüüsi lõksude vältimisest.

Teadusteemade kajastamisega seotut tutvustavad Margus Mets ja Rain Väärt.

Küsimusele, kuidas pakkuda sisukat ja harivat teaduskajastust, otsivad vastuseid Priit Hõbemäe juhitud arutelus füüsik Andi Hektor, professor Irja Lutsar, teadusajakirjanik Marju Himma ning tehnoloogiaajakirjanik Henrik Roonemaa. ●

Senat nimetas viis liiget TÜ nõukogusse

Oktoobri lõpus toimunud TÜ senati istungil nimetati ülikooli nõukogu koosseisu järgmiseks neljaks aastaks viis ülikoolipoolset liiget.

Nõukogu järgmise koosseisu liikmeteks määrati humanitaarteaduste ja kunstide valdkonnast eesti keele professor Birute Klaas-Lang, sotsiaalteaduste

valdkonnast majanduspoliitika professor Jüri Sepp, meditsiiniteaduste valdkonnast neurokirurgia professor, akadeemik Toomas Asser, loodus- ja täppis-teaduste valdkonnast arheoloogiateaduste professor, akadeemik Richard Villemis ning religioonipsühholoogia professor Tõnu Lehtsaar. ●

OTSID KOHTA?

KUS KORRALDADA REBASTE RISTIMIST, KURSUSEÕHTUT VÕI SÜNNIPÄEVAPIDU

TULE TARTU ÜLIÕPILASMAJJA!

SAAL (kuni 200 inimest – rebasteõhtute, jõulupidude jms korraldamiseks)
BAARIRUUM (kuni 35 inimest – kursuseõhtute, sünnipäevade jms korraldamiseks)
KONVERENTSISAAL (kuni 50 inimest)

Lisainfo: Tartu Üliõpilasmaja, Kalevi 24
www.tym.ee, tym@ut.ee
 tel 7 302 400

Proviisoriõppe tudengid said sotsiaalfarmaatsia õppeks uue IT-lahenduse

Tartu ülikooli farmaatsia instituudi sotsiaalfarmaatsia õppeklassi soetati BENU Apteek Eesti toetusel uus IT-lahendus, mis toetab teoreetiliste erialateadmiste praktilist kasutamist, suurendades sellega tulevaste proviisorite tõhusamat ettevalmistust patsientide kvaliteetseks nõustamiseks apteekides.

Sotsiaalfarmaatsia õppeklassi uues arvutis sisaldub firma Hansasoft väljatöötatud apteegitöö haldamise tarkvara, millega tudengid saavad harjutada, kuidas ravimeid väljastada ja nende kasutamist nõustada.

«Farmaatsiahariduses on täna üks olulisemaid märksõnu tagada erialane pädevus ehk teisisõnu suutlikkus anda apteeki külastavatele patsientidele võimalikult põhjalikku erialast nõu. Seda näitab meile nii vilistlastelt kui ka koostööpartneritelt laekuv tagasiside,» ütles TÜ farmaatsia instituudi juhataja professor

Ain Raal. Ta lisas, et õppetööd toetav praktiline IT-lahendus on väga oluline tööriist tudengite õpetamiseks, sest just nii saavad õppurid ligilähedase kogemuse sellest, mis neid apteegis tööle asudes ees ootab.

Farmaatsiaüliõpilane Indrek Ventmann uuris tartlaste hinnanguid apteegiteenusele 1993.–2015. aastal ning tema sõnul näitab apteegikülastajate tagasiside, et kui apteeker on alati olnud hinnatud teabeallikas selles, kuidas ravimeid kasutada, siis aastatega on märgatavalt kasvanud vastavast patsiendist lähtuv isiklik nõustamine.

«Olulise ravimiteabe jagajana on apteekrid uuringuaastate jooksul muutunud patsientide silmis lahutamatuks tervishoiusüsteemi osaks,» kirjeldas Ventmann apteegikülastajate tagasisidet apteegiteenusele. «Seetõttu on üliõpilaste vaatepunktist väga oluline anda juba õppeprotsessis

tulevasele proviisorile võimalikult mitmekülgne praktiline kogemus, kuidas kõige paremini kliendile abiks olla.»

BENU Apteek Eesti OÜ jaemüügidirektor Kaidi Kelt ütles, et patsiendid tulevad apteekrilt iseravimise ja ravimite kohta väga sageli sisulist nõu küsima. «Seetõttu peame väga oluliseks toetada tulevaste proviisorite sellealast ettevalmistust.»

Kelt lisas, et nad soovivad anda oma panuse, et farmaatsia-tudengid saaksid juba õppetöö ajal vajalikke oskusi omandada ning tegelike lahenduste ja kaasaegsete õppevahendite abil oma oskusi lihvida.

Eesti akadeemiline farmaatsia selts ja BENU Apteek Eesti OÜ pikendasid 6. oktoobril ka kahe õppeaasta võrra sotsiaalfarmaatsia valdkonna uurimis- ja teadustööde rahastamiseks mõeldud stipendiumifondi alast koostöölepingut. ●

Doktorant soovib vähendada vähiravimite kõrvalmõju

Tartu ülikooli vähibioloogia uurimisrühmas teadustööd tegev doktorant Anne-Mari Anton Willmore soovib oma teadustööga vähendada vähihaigete vähiravimite kõrvalmõju ja ravimi annust.

Anna-Mari Anton Willmore'i peamine uurimissuund on hõbeda nanoosakeste sünteetilise protsessi optimeerimine ja iseloomustamine ning osakeste funktsionaliseerimine ja rakendusvõimaluste katsetamine. Kitsamalt saab osakesi rakendada vähiuuringutes.

Anne-Mari Anton Willmore ütles, et nanoosakestele on kinnitatud vähirakke äratundvad lühikesed valgujupid. «Lisades nendele osakestele helendavad ehk fluorestseeruvad märgised ning süstides neid vereringesse,

on võimalik visualiseerida ainult vähirakke.» Tinglikult toimivad osakesed kui mudelravimid. Vahetades osakeste pinnal olevad helendavad märgised vähiravimite vastu, säilib selle kogumi vähispetsiifilisus, kuid vähenema peaksid ravimite kõrvalmõjud ja ravimi tõhus annus, ütles Willmore.

Doktorandi sõnul on oluline leida igale patsiendile sobiv ravim või ravimid. «See eeldab omakorda, et patsiendi kasvaja kohta saadakse võimalikult palju teavet. Taoline osakeste platvorm, millele on lihtne lisada erinevaid vähispetsiifilisi peptiide või peptiidide ning ravimite segu-sid, annab selleks suurepärase eelduse.»

Doktorant on kindel, et tema uurimistöö avardab teaduse ja

meditsiini vahel tehtava koostöö võimalusi. «Tartu ülikooli kliinikumi arstide ja TÜ teadlaste tihe läbikäimine loob ideaalse keskkonna, et teadussaavutusi kiiresti katsetada ja patsientideni viia.»

Oma teadus- ja doktoritööga tegelemiseks sai Willmore TÜ sihtasutuse Valda ja Bernard Ōuna mälestusfondist 5000 euro suuruse stipendiumi. Komisjon tõi laureaadi tugevusena välja valdkondadeülese lähenemise, nanoosakeste kasutamise vähiravis ja väljapaistvate publikatsioonide olemasolu.

Komisjoni liige Pärt Peterson ütles, et lõppvalik langes Willmore'i tööle, sest tema kõrgetasemeline teadustöö paelus biomeditsiini erinevate valdkondade ühendamiseks. ●

Toomemäel rahvusarhiivi hoones avati 10. oktoobril ajutised TÜ raamatukogu lugemissaalid. Avamisele andsid hoo sisse Zerkala tuletantsijad ning AHHA teadusteatri professionaalne trupp.

Üliõpilaskonna SA juhatuseliikme Mirell Prosa sõnul on tudengite jaoks väga oluline, et linnas oleks küllaldaselt kohti, kus nad saaksid tegeleda oma õppetööga.

«On ääretult tore ja toetav kuulda, et raamatukogu üritab iga päevaga luua remondi ajaks rohkem võimalusi toetavas keskkonnas õppimiseks,» lisas ta. ●

Kus on kogu koht?

Septembrikuu keskpaigas saatis Tartu ülikooli raamatukogu oma lugejatele väga kurva kirja. Raamatukoguesist sea songer-maad ning ka raamatukogu ennast ei avatagi oktoobris tavakülalistajale, oodata tuleb koguni detsembri keskpaigani. Süüdi olevat YIT, rekonstrueerimise eest vastutav ehitusfirma.

Ehkki taolised suuremahulised ümberehitused saavad väga harva õigel ajal valmis, (veelgi enam, et raamatukoguhoone kantakse varsti muinsuskaitsealuste hoonete nimekirja kui sovetliku arhitektuuri tipp-teos ning seetõttu kehtivad selle renoveerimisele eritingimused), vallandas see uudis minu Facebooki voos (küll kerge huumoriga segatud) pahameele-, leina- ja kurbusetulva. Paar väljavõtet:

«Inimesed, tartlased, kaaskannatajad! Kutsun üles võtma olukorda, kus raamatukogu hoomatava tuleviku jooksul suletuks jääb, võimalusena lopuks ometi rahulikult mõni raamat läbi lugeda!»

«Mis teil seal Tartus toimub?» – «Humanitaarkatastroof.»

Nagu näha, on raamatukogu ajutise mitteolemasolu üle kurtmine muutunud seltskondliku vestluse osaks. Kui varem arutati selle nii mõnelegi õppurile teiseks koduks saanud paiga üle pigem harva, siis nüüd on see justkui tont või kummitus, kellest kõik räägivad, aga keda keegi näinud ei ole.

Oli minulgi sügise alguses isevärki hobi: lugesin kokku, kui palju näen ühe päeva jooksul linna peal kohvikutes ja koolikoridoris segaduses,

FOTO: ERAKOGU

HANNA LINDA KORP
kirjanduse ja teatriteaduse 2. aasta magistrant

hirmunud ja ehmunud näoga raamatukogututtavaid, kel hunnik õpikuid ja pabereid hõlma all. Neid oli päris palju. Nüüd on aeg mööda läinud, ilm on külmem ja inimesed endale erialaraamatukogudes või Liivi tänava pop-up-raamatukogus peatuspaiga leidnud.

Kuid kerge segadus ja pahameel on püsiklientide seas säilinud. Selle taga pole mitte ainult see, et äkitselt pole neil võimalust juba ammu tuttavaks saanud paigas õppematerjale laenutada ja lugeda, essee-sid lõpetada ja rühmatöid teha –

taoliseid võimalusi pakuvad ka teised Tartu raamatukogud. Ennekõike seisneb probleem selles, et raamatukodu (just nimelt – kodu) pole ainult koda, millel aken-uks – peale õppimiskoha on see justkui omalaadne kogukonnakeskus, kus kirjutamis- või lugemispausidel sõbral või õpingukaaslasel nõobist kinni võtta ja koos kohvi juua.

Raamatukogu hoiab ja paneb inimsuhted paika: kuidagi väga lohutav on juba jumal-teabmitmendal õppimistunnil teiste väsinud pilkudest innustust leida või kuulda, kuidas hiliskevadises õhupuuduses ja üldises leinameeleolus Lord Carlisle Briti ajalehti sirvides üle lugemissaali «Who is Lady Gaga?!» hüüatab.

Ehkki tudengid hindavad raamatukogu panust uute õppimiskohtade loomisesse väga kõrgelt (üks mu sõber märkis, et endises ajalooarhiivis õppida on lausa *soliidne*), ei asenda ükski hüpik-kogu Struve tänaval asuvat õppimisparadiisi.

Seda suurema innuga ootame, et meie teine kodu jälle lahti tehtaks. UT

ENNEKÕIKE SEISNEB PROBLEEM SELLES, ET RAAMATUKODU POLE AINULT KODA, MILLEL AKEN-UKS – PEALE ÕPPIMISKOHA ON SEE JUSTKUI OMALAADNE KOGUKONNAKESKUS.

FOTO: ANDRES TENNIS

FOTO: 2X ERAKOGU

Pariisi inimõigusi ja humanitaarabi õppima

PERSOON

Kertu Tenso lõpetas eelmisel kevadel Tartu ülikoolis riigiteaduste eriala *cum laude* ja omandab nüüd magistrikraadi inimõiguste ja humanitaarabi alal mainekas Pariisi ülikoolis. Oma elust ja õpingutest moepealinnas rääkis neiu ka meile lähemalt.

SANDRA SAAR
sandra.saar@ut.ee

Kertu mäletab, et 14-aastasena uuris ta ülikoolide kodulehekülgi ning leidis Tartu ülikoolist rahvusvaheliste suhete eriala. Ta ütles emale, et läheb seda õppima, ja nii ta tegigi.

Neiu on seda meelt, et Tartu ülikool on väärt kool, kuna õppetöö on kvaliteetne ning kool on tunnustatud nii Eestis kui välismaal. Talle meeldib, et Tartu ülikool annab oma tudengitele tugeva põhja erinevates uurimismeetodites.

«Tänu mitmetele kvantitatiivse analüüsi ainetele ei pea ma nüüd näiteks Pariisis enam statistikat võtma. Selle ainega on väga paljud tudengid siin jännis,»

lausus ta.

Lisaks oli Kertul Tartu ülikooli õpingute ajal piisavalt vaba aega, et tegeleda ka kooliväliste asjadega nagu näiteks end praktikate näol täiendada ja seega CV-d üles ehitada. See on tööturul ja ka magistriõppesse astudes tema sõnul äärmiselt oluline.

Siiski leiab Kertu, et alati saab paremini. Ta tõi välja, et mõned spetsiifilisemad ained võiksid olla kaasaegsemad. «Kui õppida näiteks migratsiooni, siis õppidagi praegust rändekriisi, mitte lugeda kümme aastat vanu juhtumianalüüse,» lausus ta.

Juba bakalaureuseõppe ajal omandas Kertu teadmisi ka välismaal: ta oli 2015. aasta kevadel Erasmuse vahetusüliõpilane Sciences Po Bordeaux ülikoolis Prantsusmaal.

Kertu teadis, et vahetusüliõpi-

laseks minek on miski, mida ta kindlasti kogeda soovib, sest tegu on pea ees vette hüppamisega.

Samuti annab neiu meelest välismaal õppimise kogemus julgust ja tõstab tööturul konkurentsivõimet.

«Suvel enne Bordeaux'sse õppima minekut ei võetud mind välisministeeriumi praktikale, kuid järgmisel aastal pärast välismaal õppimist kandideerisin uuesti ning sel korral saatis mind edu. Arvan, et välismaal õppimise kogemus oli peamine põhjus, miks mind toona praktikale võeti. Sealt edasi oli tegu juba lümpalliefektiga ning kõik järgnevad praktikad olid edukad.»

Oma magistriõpinguid alustas Kertu sel sügisel Prantsusmaal. Ta rääkis, et tema jaoks oli selge, et Eestisse jääda ta ei saa, kuna siin ei ole võimalik õppida >>

» inimõigusi ja humanitaarabi, millele tal on soov keskenduda.

Prantsusmaale tahtis ta alati õppima minna, aga kartis, et ilma ladusa prantsuse keeleta ei saa seal õppida. Lõpuks valis ta aga ikkagi Sciences Po ülikooli Pariisis, sest tegu on QS World Ranking 2016 kohaselt maailmas rahvusvaheliste suhete alal neljandal kohal oleva ülikooliga, kus õpetatakse eriala, millest noor

KERTUL OLI HEA KOMBINATSIOON *CUM LAUDE* DIPLOMIST NING ERINEVATEST PRESTIIŽETEST LÜHIAJALISTEST PRAKTIKATEST.

neiu on unistanud.

«Prantsusmaal on see äärmiselt mainekas kool ning minu õnneks on koolil ka väga hea sotsiaalsüsteem ja suured toetused, mis muudavad minu jaoks Pariisis elamise ja õppimise võimalikuks. Loomulikult loodan ka salaja, et saan nüüd selle kahe aastaga prantsuse keele lõpuks lodusalt selgeks,» rääkis Kertu.

MAGISTRIÕPE EI ERINE

Neiu mainis, et magistriõppe puhul pole Eesti ja Prantsusmaa ülikooli vahel suuri erinevusi. Pigem on need bakalaureuseõppes. Esimene asi, mis talle aga silma torkas, oli see, et hindeid antakse 20 palli süsteemis. Kertu ütles, et üle 17 punkti ei anna ükski professor juba põhimõtte pärast.

«See on justkui jumalik eesmärk, milleni keegi ei jõua, ning niisugune põhimõte tundus mulle alguses üsna tobe ning arusaamatu,» lausus ta.

Kertu teadis rääkida, et Sciences Po ülikooli magistriõpe on kuulus selle poolest, et lisaks tippakadeemikutele õpetavad koolis ka väga paljud tipp-po-

liitkud ja oma ala meistrid.

«Näiteks andis mulle inimõiguste edendamise ainet maailma ühe kuulsaima inimõiguste organisatsiooni Human Rights Watch kaasasutaja härra Aryeh Neier,» sõnas neiu.

Magistriõppesse kandideerimiseks pidi Kertu esitama palju pabereid: bakalaureuseastme hinneteleht, kaks soovituskirja, rahvusvahelise inglise keele

testi tulemus, erinevad koo-piad dokumentidest, CV ning motivatsioonikiri.

Ta rääkis, et tavaliselt õpivad seal koolis noored, kellel on juba eelnevalt omajagu erialaseid kogemusi, ning paljud töötavad aastaid enne sinna kandideerimist. «Ma arvan, et mul oli hea kombinatsioon *cum laude* diplomist ning erinevatest prestiiž-setest lühiajalistest praktikatest nagu ÜRO ja välisministeerium. Ometi kartsin kaua, et sellest ikkagi ei piisa selle kooli jaoks,» lausus Kertu.

PUHKEAEGA ROHKEM

Prantsusmaa puhul on neiu kõige enam üllatanud see, kui valjult inimesed oma õiguste eest seisavad. «Kui miski tundub ebaõiglane, siis tuleb plakatitega tänavale minna ning streikida,» rääkis Kertu.

Teine üllatav asjaolu Prantsusmaa juures on ilmselt esimesega seotud. Nimelt töötavad inimesed Prantsusmaal palju vähem kui Eestis ning töötajatel on palju rohkem puhkeaega. Pühapäeval on raske leida toidupoodi, mis on

lahti, ning väikestes kohtades on ettevõtted ning asutused pidevalt suletud. Isegi Pariisis lähevad suure panga töötajad samal ajal kahetunnisele lõunale, nii et terve hoone pannakse kinni ning ükski klient ei saa lõuna ajal panka külastada.

«Siis mõtlen tagasi sellele ajale, kui üks Eesti suurettevõte, kelle heaks ma töötasin, ei tahtnud, et ma kaheksatunnise tööpäeva jooksul 20-minutilise söögipausi teeksin, ning nõudis, et ma sööksin püstijalu ukse taga. Sest juhuks kui klient läheneb, saan teda kohe teenindada. Eestis on klient kuningas, Prantsusmaal on teenindaja kuningas,» lausus ta.

LIHTUSES ON VÕLU

Kertule on silma jäänud, et prantslased on keskmisest meeletheadlikumad ja seda eriti Pariisis. «Erinevus Eestiga on ehk ka see, et pariisitarid ei kannu kuigi palju meiki ning ka juukseid kannavad väga loomulikult. Nad panustavad kvaliteetsest materjalist aegumatutesse riidesse, käekottidesse ning ehk ka punasesse huulepulka. Lihtsuses peitub võlu,» sõnas Kertu.

Neiu rääkis, et ilmselt ei tule see üllatusena, et prantslased on üldiselt elavama loomuga kui eestlased. Kui nad on rõõmsad, siis sa saad sellest aru, ja kui nad on kurjad, siis ka sellest on aru saada. Kui on tuju laulda, siis nad laulavadki keset tänavat. Või kui tuleb tuju tantsida, siis Seine'i jõe ääres on pea iga õhtu salsa ja tango tantsijad.

Huvitav on Kertu meelest ka see, et üldiselt pöörduvad prantslased teineteise poole väga viisakalt. Igati loomulik on kellegi

OMA SUVE VEETIS KERTU DUBLINIS EESTI VABARIIGI SUURSAATKONNAS NING SEE OLI TEMA JAOKS PÕNEV KOGEVUS. PEALE TÖÖTAMISE PÜÜDIS KERTU AVASTADA IIRIMAAD NII PALJU KUI VÕIMALIK.

poole pöördudes öelda lisaks terele ja viisakale kõnevormile ka *Monsieur, Madame* või *Mademoiselle*.

«See on kultuuriline eripära, sest ma ei kujuta ette, et Eestis pagarikotta astudes ütleksime:

KERTU EI KUJUTA ETTE, ET EESTIS PAGARIKOTTA ASTUDEST ÜTLEKSIME «TERE PÄEVAST, HÄRRA!» NAGU PRANTSLASED SEDA ÜTLEVAD.

«Tere päevast, härra!», nagu prantslased seda ütlevad,» rääkis ta.

Eelmise suve veetis Kertu Iirimaa, kuhu sattus Erasmus+ praktikaprogrammi kaudu.

«Tahtsin suvel midagi asjalikku teha, näiteks erialasel praktikal olla, kuid kuna kahjuks

avaliku sektori praktikad on valdavalt tasustamata, ei olnud mul võimalik veel üht praktikat ilma sissetulekuta teha,» lausus ta.

Seega otsustas ta kandideerida Erasmus+ kaudu, kuna siis aitab Euroopa Liit elamiskulusid

katta. Kertu töötas Dublinis Eesti vabariigi suursaatkonnas ning see oli tema jaoks põnev kogemus, kuna ta oli senini vaid välisministeeriumi ja ÜRO tööd näinud.

Kertu teab, et Eestis pole tal tulevikus kuigi palju tööpõldu. Ainuke võimalus, kus ta saaks

end Eestis teostada, oleks töötada välisministeeriumi diplomaadina, kuid ta pole kindel, kas see on elu, mida endale tahab.

Iga kolme-nelja aasta tagant kolida ja uues kohas alustada pole Kertu meelest kerge. Pealegi on ta enda sõnul väga edasipüüdlik inimene, nii et võib-olla piirab Eesti teda liialt. Praegu tundub talle, et rahvusvahelised organisatsioonid nagu ÜRO, ICRC, Euroopa Liidu humanitaarorgan, Piirideta Arstid ja muu on tõenäolisemad. «Samas tahaksin ehk ühel päeval selle teadmiste- ja kogemustepagasiga Eestisse naasta. Ma tahaksin, et minu tööst jääb jälj maha ja et kellegi elu muutub paremaks,» lausus Kertu. UT

Tartu ülikool paistab teadusmaailmas silma

ALMA MATER

Tartu ülikool sai suvel kutse liituda uue Euroopa teadusülikoolide võrgustikuga GUILD. Üsna pea pärast seda saabus kutse koostööle ka 15 aastat tegutsenud võrgustikust LERU. Mida see kõik Tartu ülikoolile tähendab ja missuguseid võimalusi avab?

MERILYN SÄDE

merilyn.sade@ut.ee

Nüüdseks on Tartu ülikool otsustanud GUILD-iga (The Guild of European Research-Intensive Universities) liituda ja on selle täieõiguslik asutajaliige. LERU (League of European Research Universities) kutse oli suunatud teadus- ja teaduspoliitika koostööle, mille ülikool ka vastu võttis.

Kui GUILD loodi selle aasta juunis ning praegu kuulub sinna 14 ülikooli üle Euroopa, siis LERU tegutseb juba 2002. aastast ning sinna kuulub 21 ülikooli.

MÕLEMA VÕRGUSTIKU KUTSED ON SUUR TUNNUSTUS JA KIITUS TARTU ÜLIKOOLI TÖÖTAJATELE, ÜTLES VOLLI KALM.

Mõlema võrgustiku eesmärk on rääkida kaasa Brüsselis tehtavas kõrgharidus- ja teaduspoliitikas ning hoolitseda selle eest, et olulised otsused oleksid tehtud teaduspõhiselt. Samuti keskendutakse kogemuste ja teadmiste jagamisele, et kõikidel ühenduse liikmetel läheks nii teadust tehes kui ka erinevaid projekte taotledes hästi.

TÜ rektori Volli Kalmu sõnul on mõlema võrgustiku kutsed, mille said vaid vähesed valitud Kesk- ja Ida-Euroopa ülikoolid, suur tunnustus ja kiitus Tartu ülikooli töötajatele. «See on tunnustus sellele, mida ülikoolis töötavad inimesed on suutnud teha, ja see kõik väljendub ka erinevates rahvusvahelistes edetabelites, aga ka Horisont 2020 rahastustaotluste edukuses.»

Ülikoolile tähendab GUILD-i täisliikmelisus aga seda, et meie arvamus on oluline ja et meil on teistele ülikoolidele jagada oma kogemusi, millest teised saaksid õppida. «Näiteks on suur osa sellest, millest õppida, tehtud Eestis ka riigi tasemel. Teaduse

ja kõrghariduse reformid on näiteks miski, mis pakub huvi teistele Ida- ja Kesk-Euroopa ülikoolidele, aga ka lääne ülikoolidele.»

Rektor tõi välja küsimuse, et Euroopa Liidu regionaalarengu fondidest on eraldatud sadu miljoneid selleks, et teaduse tõhususe ja innovatsiooni taseme vahe Euroopa eri osade vahel

väheneks, kuid sellegipoolest ei ole seda juhtunud. «Varem või hiljem tekib küsimus, miks on nii läinud ja kuidas tuleks edasi tegutseda. Mõned üksikud riigid ja nende ülikoolid on sellega paremini hakkama saanud, näiteks Eesti ja Sloveenia ning seetõttu on Tartu ülikoolil ka olulisi kogemusi, kuidas reformida ja mida arendada ning missuguseid eesmärke seada.»

ÜLIKOOLIDE TIPUD

GUILD soovib erinevalt LERU-st tuua varasemast rohkem teiste teadusharudega koostöösse ka humanitaar- ja sotsiaalteadusi. «Tegelikult on kõigis neis arengutes, millest räägime, seoses uuringutega tehnoloogias, innovatsioonis, energeetikas, globaalsetes kliimamuutustes jne –, nende puhul on humanitaar- ja sotsiaalteadused liigselt kõrvale hoidnud või kõrvale jäetud,» ütles rektor. Ta lisas, et nende teadusharude roll peaks samadel eesmärkidel lahendusi otsides kasvama.

Kalm ütles ka, et nii GUILD kui LERU koosnevad teadusülikoolide tippudest. Mõlema võrgustiku üks veendumus on, et mida tugevam on alusteadus ning ülikoolid ja uurimisinstituudid, seda rohkem on võimalusi leida

lahendusi praktilistele küsimustele.

Koostöö LERU-ga eeldab Tartu ülikoolilt kaasa mõtlemist ja aktiivset tegutsemist. «Kuna me ei ole selle liikmed, siis rahalist panust meilt ei eeldata. Küll aga on võimalus osaleda erinevates koostööprojektides. Üks neist on näiteks ka eelmisel kuul Tartus Leuveni katoliku ülikooli (kuulub LERU-sse) ja Tartu ülikooli ühiselt korraldatud seminar, kus arutati rahvuskeelte säilimisest rahvusvahelistumise kontekstis, ning ma usun, et sealt sünnib idee üleeuroopaliseks uuringuks.»

Peale selle on LERU ülikoolid pakkunud TÜ-le õppeseminare teemal, kuidas kirjutada Euroopa teadusfondi grantide taotlusi. «Neil on pikk kogemus olemas, nad on kümneid grante saanud ning nende taotlemine nõuabki kindlaid oskusi. Seesugune abi kulub meile kindlasti ära.»

Iga liikmesülikool peab GUILD-ile tasuma aastas 45 000 eurot liikmemaksu. «Jah, see on suur summa, kuid see, missugust kasu ülikool sealt saab, pole

võimalik ainult rahaks ümber arvutada,» sõnas rektor kindlalt. Ta lisas, et kui sellest koostööst tuleb ülikooli aga kas või ainult üks keskmine eurogrant, siis on liikmemaks juba kuhjaga kaetud.

Ülikool saab ka juurde mitmeid olulisi kontakte, osaleda ühistes rahataotlusprojektides, tudengivahetuses ning aka-

ni silma paista ja olla väga heade ülikoolide partner.

GUILD-iga liitumine tähendab aga ka seda, et ülikooli tekib üks keskne kontaktisik ning põhiliste teemade jaoks samuti eraldi inimesed. «Tekib selline võrgustik, kes sõltuvalt teemast suhtleb otse GUILD-iga ning aitab TÜ valdkondadest ja

LERU LIIKMESÜLIKOOLID ON PAKKUNUD TÜ-LE ÕPPESEMINARE TEEMAL, KUIDAS KIRJUTADA EUROOPA TEADUSFONDI GRANDITE TAOTLUSI.

deemiliste töötajate vahetuses. «GUILD-i liikmete vaheline koostöö ja selle kvaliteet on oluliselt kõrgem keskmistest koostöödest, mida paljude partneritega teeme. Näiteks on mitmetel liikmesülikoolidel palju kogemusi, kuidas olla tippteaduse toetamisel ja teadusrahade taotlemisel edukas, mida ja kuidas selleks täpselt teha – seega on meil sealt palju õppida,» kirjeldas rektor.

TÜ rahvusvahelise koostöö juht Kristi Kerge rääkis samuti, et võrgustiku liikmeks olemine annab ülikoolile võimaluse paremi-

instituutidest leida erialapõhiseid rühmi koostöö ja ühiste projektide, seminaride jms jaoks,» sõnas Volli Kalm.

GUILD-i avaüritus toimub 21. novembril Brüsselis. «Seal toimub juunis ka suurem konverents, kuhu oodatakse liikmesülikoolidest meeskondi. Nende kuupäevade vahele on kavandatud ka seminarid ja töötoad, kus arutletakse erinevatel teemadel,» rääkis Kristi Kerge. TÜ on omalt poolt ka juba erinevate teemade eestkõnelejad neile seminaridele pakkunud. UT

GUILD-I LIIKMED

» Aarhusi ülikool	» Groningeni ülikool	» Londoni King's kolledž	» Tartu ülikool
» Bologna ülikool	» Göttingeni ülikool		» Tübingeni ülikool
» Genti ülikool	» Jagielloniani ülikool	» Ljubljana ülikool	» Uppsala ülikool
» Glasgow' ülikool		» Oslo ülikool	» Warwicki ülikool

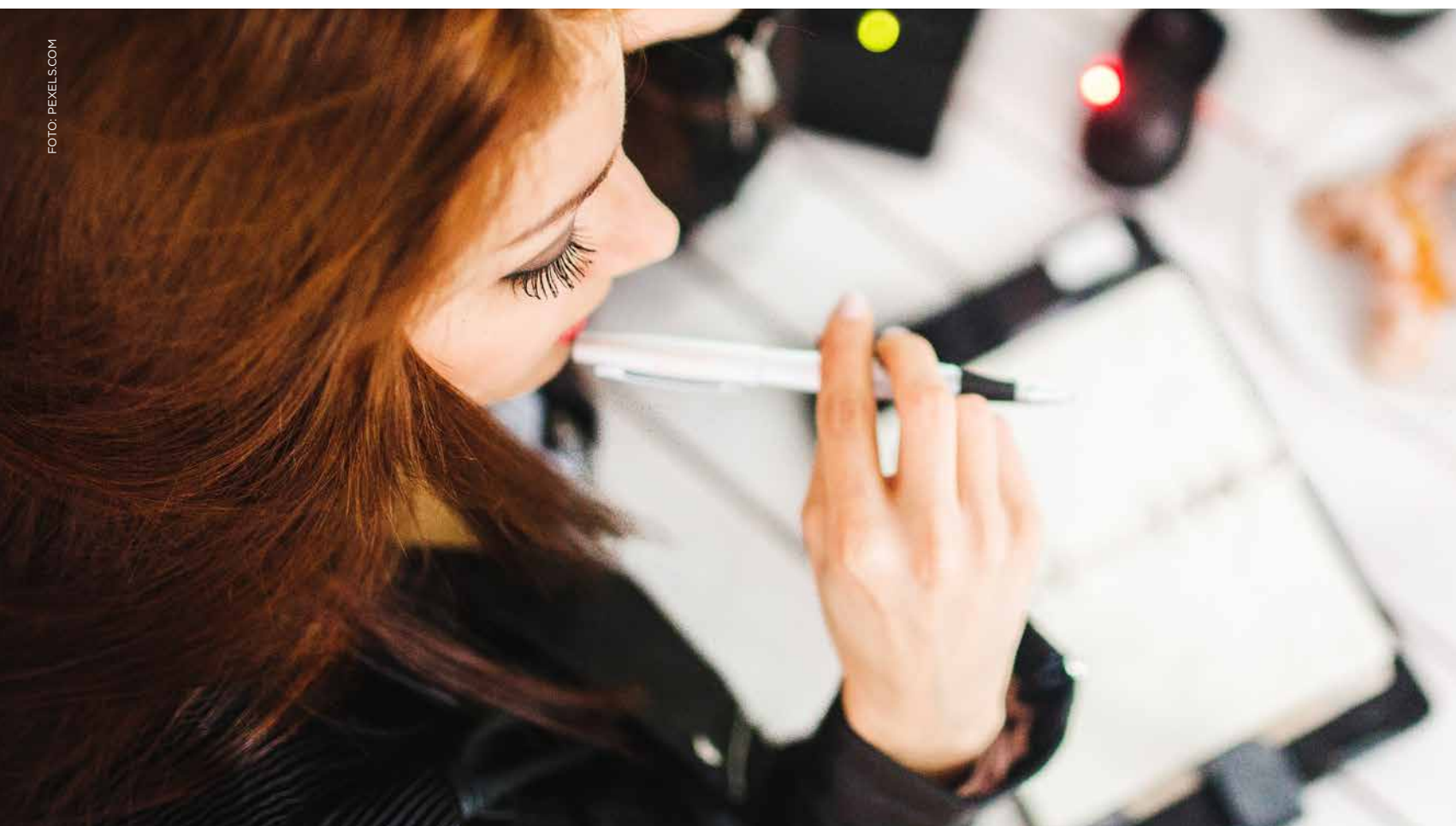

FOTO: PEXELS.COM

Doktorantidel seisavad ees mitmed keerulised väljakutsed

ALMA MATER

Universitas Tartuensis küsis TÜ eri valdkondade doktorantidelt, mis on nende arvates peamised doktoriõppe probleemid. Enamasti toodi välja rahastamise ja tulevikuväljavaadetega seotud mured.

MERILYN SÄDE
merilyn.sade@ut.ee

Doktorantide üks suuremaid muresid on nende majanduslik olukord. Praegu on doktoranditoetuse suurus 422 eurot kuus. Loodus- ja täppisteaduste valdkonna füüsika doktorant Mikk Antsov ütles, et raha on doktorantidele keeruline ja valus teema. «Viimase kümne aastaga on doktoranditoetus teinud läbi kosmilise languse: 2005. aastal moodustas see 70% keskmisest palgast, 2016.

aastal ületas miinimumpalk esimest korda doktoranditoetuse.»

Seetõttu peavad paljud doktorandid leidma endale erialavälise töökoha. «Tihti tähendab see, et doktoriõpe jääb pooleli. Probleemi on üpriski keeruline lahendada, kuna see eeldaks toetuse määra tõstmist tasemeni, millega saaks tänapäeva Eestis ära elada.» Antsovi arvates peaks selle probleemiga tegelema haridus- ja teadusministeerium, kelle huvi peaks olema koolitada asjatundjaid, kes tootsid tulevikus majandusele kasu.

Ka meditsiiniteaduste valdkonna neuroteaduste doktorant Taavi Vanaveski ning humanitaarteaduste ja kunstide valdkonna kirjanduse ja kultuuriteaduste doktorant Indrek Ojam ütlesid, et doktoriõppes on rahastus üks tõsisemaid probleeme.

«Raske on ette kujutada, miks peaks mõni andekas ja töökas inimene tahtma tulla Eestisse doktorantuuri, kui ei ole võimalik end ära elatada. Paljud noored, kel on võimalus, lahkuvadki välismaale,» sõnas Vanaveski. Ta lisas, et praeguste summade juures ei ole võimalik talente kodus hoida või tagasi meelitada. Rääkimata sellest, et nii ei suudeta ka teiste riikide talente siia meelitada.

Sotsiaalteaduste valdkonna psühholoogia doktorant Dmitri Rozgonjuk ütles, et tema arvates on doktorantuuri treeningaeg teadlase karjääris. Ta võrdles seda ettevõtte ja töötaja suhtega: esimene on ülikool ja teine doktorant. «Õnnelikum ja

motiveeritum töötaja on tõenäoliselt selline, kelle pingutust asutuses väärtustatakse. Doktorandid ei ole siin erand, kuigi neilt eeldatakse maailmatasemel töötamist – teadus on seda! – miinimumpalgalähedase toetuse eest.»

TOETUSE SUMMALE ON TÄHELEPANU JUHITUD

Tartu ülikooli õppeprorektor Mart Noorma sõnas, et doktorandistipendium on riiklikult kinnitatud ja selle suurendamiseks ei saa ülikool palju teha.

«Samas suureneb nominaalajaga lõpetamise tõenäosust oluliselt siis, kui doktorandil on võimalik töötada ülikooli teadusprojektis. Nii saab ülikooli doktorante toetada sellega, et teadusrahastust kasutatakse nooremteaduritele kohti luues.» Ta lisas, et sama probleemi aitab lahendada ka Euroopa Liidu tõukefondide ASTRA programm, kus osa raha kasutatakse nooremteadurite kohtade loomiseks.

TÜ doktoriõppe peaspetsialist Reet Marits rääkis samuti, et kõige kiirem ja otsesem abi saab tulla struktuuriüksustelt ja juhendajatelt, kes maksavad võimaluste piires õppe- ja teadusstipendiumi grantidest või sõlmivad doktorandiga töölepingu. Ta lisas, et 422 eurot ei ole piisav ning ülikool on sellele korduvalt tähelepanu juhtinud.

Indrek Ojam tõi välja, et tema arvates on õppekava ebapiisav ning see pole kohati läbimõeldud. «Mis ained peaksid olema ko- »

» hustuslikud, millised valikulised ja kuidas ühildada oma uurimistööd nende ainetega,» tõi Ojam näite. Tema meelest ongi doktoritõppe põhiprobleemid seotud õppekava koordineerimatusest ja läbimõtlematusest tulenevate hädadega.

Reet Marits ütles, et kui doktorantide jaoks on õppekavas midagi segadust tekitavat, siis tasuks pöörduda õppekava programmijuhi või -nõukogu poole. «Õppeosakond on korduvalt soovitanud korraldada semestri alguses doktorantidele seminare, kus koos juhendajatega räägitakse läbi õppekava ja õppekorraldusega seotud küsimused.» Ainete sidusus doktoritõõga on eelkõige juhendaja ja programminõukogu teha.

AJAPLANEERIMINE ON PROOVIKIVI

Humanitaarteaduste ja kunstide valdkonnas septembris toimunud teabepäeval selgus, et selle valdkonna doktorantidel on probleeme ajaplaneerimisega. Nad ootavad ülikoolilt, et neile oleksid ette antud struktureeritud töötajad.

Doktorandid tegid ettepaneku, et õppetööga seotud tööülesanded võiksid olla ühel semestril, jättes teise semestri doktoritöö kirjutamise tarbeks.

Mikk Antsov leidis, et kuigi doktorantide kaasamine õppetöösse on igati tänuväärne tegevus, tuleks veel mõnele asjale mõelda. «Arvan, et doktorandi jaoks ei peaks loengute andmine kohustuslik olema, sest tasustamata doktorandilt ei saa nõuda mingisugust õppetöö kvaliteeti.»

Reet Marits ütles aga, et kuigi õppepraktika on dokto-

rantidele praegu valikuline, siis kehtestab kõrgharidusstandardi lisa doktoritõppe õpiväljundid, mis ütlevad, et doktorant peab oskama määratleda oma vajadusi uute teadmiste või oskuste järele ning toetama teiste õppimist nii hariduse ja teaduse kui ka laiemas ühiskondliku tasandi kontekstis.

PIGEM ON DOKTORIKRAAD ÜLIÕPILASE ISIKLIK ETTEVÕTMINE, MILLELE PUUDUB ÜHISKONNA SUUREM TOETUS, ÜTLES TAAVI VANAVESKI.

«Samuti on kirjas, et doktoritõppe lõpetanu peab suutma pädevalt edasi anda oma teadmisi õpetamise, juhendamise või muul teel. Seega on õpetamis- ja juhendamisoskuste omandamine doktoritõppe kohustuslik osa.»

Marits lisas, et doktorandi vastav tegevus peab olema juhendatud ning tal peavad olema algteadmised – eelnevalt läbitud vastavad ained. «Ülikoolil on plaanis arendada üleülikooliliste valikainete moodulit nii, et see muutuks täpsemaks, sisulisemaks ja eesmärgistatumaks, andes võimaluse omandada süvendatumalt kas õpetamis- ja juhendamisoskuseid või näiteks ettevõtlusega seonduvat jms.»

Murekohana toodi humanitaarteaduste ja kunstide valdkonna teabepäeval välja ka akadeemiline üksindus. «Aru-telu käigus toodi välja, et abi oleks teemade üle arutlemisest, samas ei pruugi nii juhendajal kui ka doktorandil jaguda tiheda ajakava tõttu selleks alati piisavalt aega,» rääkis infopäeval osalenud humanitaarteaduste ja kunstide valdkonna dekanaadi projektide spetsialist Kaija Rumm.

Nii toodigi ühe ideena välja,

et doktorante võiks toetada omavaheliste arutelu- ja lugemisrühmade moodustamisel.

Selles valdkonnas on plaanis luua probleemi lahendamiseks elektrooniline keskkond, kus doktorantidel oleks võimalik leida teisi doktorante ja nende teemasid. «Praegu ei olda

üksteise uurimishuvideid kuigi teadlikud,» ütles Rumm.

Küsimusele, mis võiksid olla need põhjused, miks paljud doktorandid nominaalajaga ei lõpeta, vastas Mikk Antsov, et tegelikult ei ole Eesti tingimustes doktorikraadiga paraku midagi peale hakata, kuna erasektoris ei ole võimalik vastava kraadi ja teadmistega tööd leida. «Doktorikraad võib isegi takistada töö leidmist, kuna tööandja näeb kraadiga inimeses liigagi kõrgelt haritud tegelast, keda on liiga kallis palgata, ja nii loobutakse sellest.»

Ka Taavi Vanaveski rääkis, et praegu puudub igasugune tagatis, et doktorikraad tasub end ära. «Pigem on doktorikraad üliõpilase isiklik ettevõtmine, millele puudub ühiskonna suurem toetus. Kui meil oleks ühiskonnas hulk töökohti, kus doktorikraad on kas eeldus või annab vähemalt selge eelise, siis saaksime rääkida doktorantide võimalustest tööd leida.»

Dmitri Rozgonjuk ütles, et ta on märganud ka välismaistes doktorantuurikogemusi kajastavates kirjatükkides küsimust, kuhu ja kellele täpsemalt järelkasvu «too-

detakse». «Kui võtaksime igal aastal vastu sadu doktorante ja kõik lõpetaksid nominaalajaga, siis kas ülikoolis on piisavalt kohti, mida uute doktoritega mehitada?»

LAHENDUSI OTSITAKSE

Mart Noorma on kindel, et doktoridiplom ei tee kellestki paremat inimest, vaid loeb inimese n-ö sisu: teadmised, oskused, kogemused ja ellusuhtumine. «Et saada aru, kas doktoritõppe on väärtustatud, peaksime vaatama, kus meie doktorid töötavad. Kui nad täidavad ühiskonna jaoks olulist liidrirolli kas akadeemilises maailmas või sellest väljaspool, siis järelikult on doktoritõppe oma eesmärgi täitnud.»

Mart Noorma ütles, et doktoritõppe on Eesti riigi ja rahva jaoks väga oluline. Sellest lähtuvalt hindab haridus- ja teadusministeerium ka TÜ tulemuslikkust: teaduse baasrahastamisel arvestatakse kaitsstud doktorikraadide arvu ja õppetöö tegevustoetuse arvestamisel kasutatakse mõõdikuna kuue aastaga kaitsmiseni jõudnud doktorantide osakaalu.

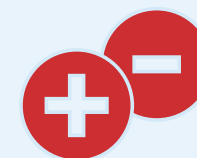
«Ülikooli ootab sees kõigi doktoritõppekavade välishindamine, mis algab järgmise aasta suvel ja kestab 2018. aasta lõpuni. Välishindamiseks valmistudes on õige aeg hinnata TÜ doktoritõppe protsesside tulemuslikkust ning töötada välja arendustegevuste komplekt, mille alusel doktoritõpet arendada.» Hindamine plaanitakse valmis saada kevadeks. UT

TUULE SÕBER
informaatika 3. kursuse tudeng

Teadus kogu oma mitmekülsusega on ühiskonda edasi viiv jõud. Paraku on just rahaline pool sageli doktorante piirav tegur. Doktorantuur on nagu täiskohaga töökoht ja selle kõrvalt on väga raske käia ka mujal tööl lisaraha teenimas. Aga ära elama peab. Seega peab doktoranditoetus olema kõigile teadustee valijatele piisavalt kõrge, et elamisväärselt toime tulla. Vastasel korral võõrandab see noori teadusega tegelemast. Alternatiivina saaks doktorant valida töörühma, mis võimaldab lisastipendiume, kuid niimoodi on ebasoodsas seisus näiteks sellised teadurid, kes on just alustanud oma tööga ja kel võivad küll olla lennukad ideed, kuid kel pole veel teadusrahastust, et oma doktorante toetada. Riik ja ühiskond saab kõige enam kasu sellisest teadusest, mille alustalaks on huvi asja vastu, mitte rahalised võimalused.

POOLT JA VASTU

Kas doktorantide toetust peaks suurendama?

SUSANNA VAIN
bioloogia 1. aasta magistrant

Nagu teisteski olulistest küsimustest, nii on ka teaduse rahastamises vajalik seada prioriteete. 2016. aastal vähenes haridus- ja teadusministeeriumi teaduseelarve viie protsendi võrra, seega oleks doktorantide toetusemäär märkatavalt tõstmine raskendatud. Teadus ei koosne ainult doktorantidest, vaid ka teistest teadlastest, taristust, õigetest seadmetest jne. Oluline on, et neid kõiki rahastataks piisavalt. Ühe eelmainitud osise toetust oluliselt teise arvelt suurendada ei ole põhjendatud, sest siis on mingsugusegi teaduse tegemine raskendatud. Peale selle võivad doktorandid astuda lisatoetusi pakkuvasse töörühma või ühisprojekti Balti- või Põhjamaade kolleegidega, sest siis on võimalik saada Euroopa Liidult lisatoetust. Ideaalses maailmas saaksid kõik piisavalt suurt palka, ent pärismaailmas tuleb teha kompromisse.

Projektipõhine praktika avab uued võimalused

ALMA MATER

Alates sellest aastast on tudengitel võimalus osaleda projektipõhisel praktikal, mis annab võimaluse teha õpingute ajal ettevõtetes praktikat. Tänavu on projektiga liitunud Eesti Energia, politsei- ja piirivalveamet ning Tartu ülikool.

MERILYN SÄDE

merilyn.sade@ut.ee

Tartu ülikooli ettevõtluse õppetooli juhataja Mervi Raudsaar ütles, et projektipõhise praktika mõte tekkis probleemist, et tudengid ei leia endale tihti ettevõtetes praktika-kohti ja teisalt ei ole ettevõtjad aeg-ajalt rahul praktikale tulnud üliõpilastega. «Nii mõtlesimegi, et projektipõhine praktika lahendaks ära probleemid, tekitaks juurde praktikakohti ning tudengid saaksid meeskonnatöö, probleemilahendamise ja ettevõttega koostöö kogemused.»

TÜ tehnoloogiastiirde talituse juhataja Kristel Reim ütles, et kuna enamasti teevad üliõpilased praktikat ainult suvel, siis annab projektipõhine praktika neile võimaluse praktiseerida ka õppimise ajal. «Suvel on suur osa ettevõtete töötajatest puhkusel ning võib juhtuda, et üliõpilasel pole juhendajat.» Projektipõhise praktika puhul on tudengite meeskonnal olemas nii ettevõtte kui ka ülikoolipoolne juhendaja.

Projektipõhine praktika tähendab, et erinevate erialade üliõpilastest moodustatakse

meeskonnad, kes saavad ülesande tegeleda ühe ettevõtte probleemi- või ülesandepüstitusega. Meeskond ja ettevõtte sõlmivad omavahel ka lepingu, kus pannakse paika eesmärgid ja eeldatav tulemus. «Peale selle räägitakse läbi intellektuaalomandi tingimused, sest neist projektidest tekib tegelik tulemus, mudel vms,» sõnas Reim.

PÕNEVAD PROJEKTID

Tartu ülikool on projektipõhise praktika jaoks välja pakkunud Karjäärpäeva korralduse, mille vastu on mõned tudengid ka juba huvi tundnud. Eesti Energia on käinud välja kaks projekti, millest üks on seotud elektrikasutuse visualiseerimisega ja teine hinna-

ütles, et nende projekti eesmärk on saada teada, milline peaks olema tulemuslik liiklusjärelvalve, et liiklus ohutumaks muuta. «Ootame uusi tulemuslikke ja tõenduspõhiseid liiklusjärelvalve meetodeid ja võimalikke tehnoloogilisi lahendusi, mida saaks edaspidi liiklusjärelvalves kasutada ja kasutusele võtta.»

Savimaa sõnul on tudengitel projektis osaledes võimalus näha, kuidas toimib Eesti suurim riigiasutus, kuidas muutuvad turvalisusküsimuste lahendamise vajadused tegelikeks tegevusteks ning missuguseid vahendeid selleks kasutatakse ja kuidas tegevusi kavandatakse. «Praktika käigus saavad üliõpilased päriselt panustada ja teha midagi ära meie

ÜLIÕPILASED SAAVAD MIDAGI PÄRISLT ÄRA TEHA MEIE KÕIGI TURVALISUSE JAOKS, PRAEGUSEL JUHUL LIIKLUSURMADE VÄHENDAMISEKS.

stsenaariumitega. Politsei- ja piirivalveamet otsib lahendusi küsimusele, kui tulemuslikud on tänases liiklusjärelvalves kasutatavad meetodid ja missugused võiksid olla uued toimimisviisid.

Politsei- ja piirivalveameti politseimajor ja politsei ekspertanalüütik Raul Savimaa

kõigi turvalisuse jaoks, praegusel juhul liiklusvigastuste ja liiklusrumade vähendamiseks,» ütles Savimaa.

Politseimajori arvates annab projektipõhine praktika üliõpilasele võimaluse osaleda koos erinevate erialade üliõpilastega töös, millega püütakse tege-

ÜKS PROJEKT ON SEOTUD KA TARTU ÜLIKOOLI KARJÄÄRIPÄEVA KORRALDAMISEGA.

likele olulistele probleemidele lahendusi leida.

Nii politsei- ja piirivalveameti kui ka Eesti Energia jaoks on oluline panustada üliõpilaste arengusse. «Soovime, et peale hea akadeemilise hariduse saaksid tudengid juba õpingute ajal teadmisi praktilisest küljest ning et nad oleksid paremini kursis ühiskonna ja iga üksikisiku turvalisusega,» ütles Savimaa.

Samuti vaatavad mõlemad ettevõtted tulevikku ja usuvad, et tudengite seas on nende tulevase töötajaid. «Soovime saada nendega võimalikult vara kontakti ja tutvustada neile nii meie tegevusi kui ka tööjõu võimalusi ja vajadusi,» sõnas Eesti Energia personalipartner Katrina Laurson-Suurna.

Laurson-Suurna sõnul annab projektis osalemine üliõpilastele hea võimaluse saada praktiline kogemus sellest, kuidas ettevõttes

asjad käivad ning kuidas teoreetilisi teadmisi ettevõtte igapäevaküsimustes rakendada.

«Meie pakutud elektrikasutuse visualiseerimise projekti eesmärk on näiteks luua vahend, mille abil saaks erakliendist elektritarbija teadlikuks oma elektritarbimisest ja -kuludest ning mis mõjutaks teda oma elektrikulud mõistlikult vähendada,» ütles ta.

DETAILID SELGUVALD

Teine projekt on seotud hinnastsenaariumitega ning selle eesmärk on koostada andmebaas, mida saab korrapäraselt kasutada erinevate näitajate tasemete pikaajaseks prognoosimiseks. «Eesti Energiale on oluline, et tuleviku prognoosimisel ja eri projektide võrdlemisel lähtuksime samadest põhimõtetest ja metoodikast.»

Ta lisas, et kuna turul toimuv on pidevas muutumises, siis peaks ka loodav tööriist olema

võimalikult automaatne, et seda oleks võimalik vastavalt vajadustele uuendada.

Kuna tegemist on proovi-projektiga, ei ole kõik üksikasjad veel täpselt paigas. Küll aga arvasid nii Raudsaar kui ka Reim, et ilmselt kestab projekt novembrist juunini.

Raudsaar ja Reim tunnistasid, et ülikoolipoolse juhendaja leidmine võib olla väljakutse, sest õppejõud kahtlevad, kas nad saavad projekti juhendamise hõlma. «Meie julgustaksime siiski õppejõude ja ka doktorante, sest see on suurepärane võimalus,» ütles Reim. Juhendaja põhioskus peaks olema eesmärgile suunatud ja see, kuidas viia meeskond punktist A punkti B, kaasates vajadusel lisajõudusid.

Raudsaar julgustas tudengeid projektist osa võtma. «Kirjutage mulle, küsige ja haarake heast võimalusest kinni!» UT

FOTO: INGMAR SAHAROV

Wimka ühendab Viljandi kultuuriakadeemiat

Wimka ehk Wiljandi mõttekamber on ideede platvorm, kultuuriklubi ja katselabor, mis pakub tudengitele võimalust korraldada endale meelepäraseid kultuurisündmusi ise liigselt riskimata.

SANDRA SAAR
sandra.saar@ut.ee

Just selliste sõnadega kirjeldas Wimkat selle esimene juht Silvia Kask.

Wimka sündis TÜ Viljandi kultuuriakadeemia 13. kultuuri- korraldajate kursuse algatusel

kaks aastat tagasi.

«Meid tõi kokku Viljandi kultuuriakadeemia ja meid ühendas tahe midagi korraldada – kõik koos ja kohe. Kui olime kaks kuud koolipingis erialaseid teadmisi omandanud, kuulsime vabast ruumist kultuuriakadeemia uues õppehoones, Vilma majas,» rääkis Kask.

Esimene juht sõnas, et nad kogusid huvilised ja mõttekaaslased kokku ning lasid ideedel voolata.

Ühise ideena kujunes välja alternatiivne kultuurisündmuste koht, mis aitaks kultuurikorraldajatel kogemusi ning tutvusi koguda ja kõike õpitut praktikas rakendada.

Kask rääkis, kuidas koht enda-

le nime sai. Wimka ehk Wiljandi mõttekambri nimi tekkis ühel kõige esimesel Wimkas toimunud sündmusel, kus omavahel tutvusid kultuuriakadeemia esimese kursuse tudengid.

Ühtlasi oli kultuurikorraldajatel plaan tutvustada ruumi, milles kohtuti, ning rääkida mõttest, milleks ruumi kasutama hakata.

Sellel samal õhtul tehti ka nimekonkurss, kus kõikide variantide seast tuli sobiv nimi välja valida.

«Soovisime leida just sellise nime, mis oleks tabav, meelde jääv ja krutskit täis. Kohe alguses ei jäänud midagi silma, kuid pärast ühist arutlemist, kaalumist ja hääletamist jõudisime Wimkani,» rääkis Kask.

Wimka kahe tegutsemisaasta jooksul on koht rikastanud niigi kultuurirohkete Viljandit veel omanäolisemate sündmustega.

«Wimka on katsetamise koht, kus saavad kõik unistused teoks: siiani on korraldatud nii raamatu- esitlusi kui ka luuleõhtuid, käsitöö- ja kunstinäituseid ning plaate on keerutanud nii õppejõud kui tudengid,» lausus Kask.

VÄÄRTUSTAVAD KOOSTÖÖD

Kultuurikorralduse tudengid väärtustavad väga koostööd teiste kultuuriakadeemia tudengitega, näiteks muusikute, näitlejate, valgustajate ja butafooridega, ning ka neile on loodud koht, kus vajadusel oma eriala harjutada. Näiteks kaasavad kultuurikorraldajad valgustehnoloogia tudengeid oma üritustele valgust tegema.

Wimka juhid vahetuvad igal aastal: sügisel pärandavad kolmanda kursuse kultuurikor-

raldajad Wimka teise kursuse tudengitele. Kask rääkis, et juhtimise edasiandmise idee oli neil algusest peale.

«Me tahtsime kooli ja Viljandi kogemust võimendada ning seda mitte ainult meie kursuse, vaid ka kõikide järgnevate kursuste jaoks,» sõnas ta.

Wimka uueks juhiks sai praegu teisel kursusel õppiv Monica

KUNA ENAMIK ÜLIÕPILASI POLE VILJANDIST PÄRIT, SIIS ON WIMKA ÜHENDUSLÜLI LINNA JA TUDENGITE VAHEL.

Sasi, kes rääkis, et üleandmispidu toimus kahes osas: esimene pool oli pidulik, kus erinevad inimesed pidasid kõnesid ja anti kingitusi üle; teises pooles otsustasid noored, et keerutaks õige ise plaate. Seda viimast tehti nii, et eelmine Wimka juhataja ja uus juhataja olid koos ühe puldi taga.

Sasi rääkis, et uued Wimka eestvedajad pole veel jõudnud täita plaani hooajaks paika panna. Oktoobri lõpuks oli korraldatud avapidu ning Halloweeni pidu.

Ta lisas, et suurematest tegevustest, mis on hetkel silmapiiril, on üks olulisimaid kindlasti Wimka teine sünnipäev, mis toimub novembri lõpus ja kuhu on esinema kutsutud ka üks tuntud Eesti artist. Kelle nad kutsusid, seda uus juht veel ei reeda.

Kask mainis, et tänu Wimkale on tudengitel võimalus kogeda, kuidas ise ettevõtlusega tegeleda ning tulevikus ehk isegi ettevõtjaks hakata.

«Kõige olulisem on see, et tudengitel on võimalus õpingute ajal oma teadmisi praktikas rakendada ja katsetada ning sealjuures eksida, mis annab omakor-

da võimaluse õppida rohkem kui loengus õppejõu toodud näidetele tuginedes,» lausus neiu.

Kask rääkis, et Wimka juhtimine on andnud talle palju tegutsemisjulgust, erinevaid meeskonna ja koostööoskusi edasiseks eluks.

Ta on tohutult õnnelik, et julges sellise rolli oma kursusekaaslaste toel vastu võtta. «Olen kindel, et peale seda kogemust

tahan ka tulevikus ettevõtlusega tegeleda,» ütles ta.

Kask rääkis, et kuna enamik üliõpilasi ei ole Viljandist pärit, siis Wimka on nii-öelda ühenduslüli linna ja tudengite vahel: linnas toimub mitmeid üritusi ja peale selle on Wimka näol ka linlastel koht, kus oma sündmusi korraldada.

LINNAELANIKUD ON OODATUD

Kõik linnaelanikud on oodatud üritusi korraldama, olgu see siis klassiõhtu, sünnipäev või mõni muu sündmus.

Kultuurikorralduse teise kursuse tudeng Kristin Saar rääkis, et Wimka on omanäoline koht sellepärast, et ükskõik mis idee ka pähe turgatab, saab selle seal alati teoks teha.

Lisaks on see koht, kus akadeemia erinevate erialade inimesed saavad tema sõnul tihti kokku.

Ta lisas, et kui koolis suheldakse rohkem oma eriala inimestega, siis Wimka on ideaalne võimalus liita kõigi erialade tudengeid omavahel. UT

TÜÜE sai endale uue juhatuse aseesimehe

O ktoobris sai TÜ üliõpilaskond endale uue juhatuse aseesimehe, Mariliis Vahi, kes on 11 aastat olnud Tartu ülikooli doktorant ja viimased üheksa aastat on ta ka ülikoolis töötanud.

Miks otsustasite kandideerida TÜÜE juhatuse aseesimehe kohale?

Kuna olen saanud bakalaureuse- ja magistrakraadi Tartu ülikoolis ning omandan siin ka doktorikraadi, siis olen juba pikemat aega tuttav erinevate tudengide puudutavate probleemidega. Tudengipõlves sain esindaja rollis olla üpris lühikest aega. Mandaadi saamine 2014. aastal nii rõõmistas kui ka tegi nukuks. Lõpuks ometi sain kaasamõtlejaid. Samas mõistsin, et see kõik oli juba aastaid Tartu ülikoolis olemas olnud, kuid ma ei olnud taibanud seda suurepärast võimalust varem kasutada. Just see isiklik kogemus tõukaski mind kandideerima Tartu ülikooli üliõpilaskonna juhatuse aseesimehe ametikohale tudengi esindatuse ja organisatsioonikultuuri valdkonnas.

Mis on need teemad, millega tegeleda tahate? Miks?

Tartu ülikooli üliõpilasesindus ühendab oma ridades mitmeid tegusaid ja asjalikke

tudengeid, kuid paraku tuleb ette ka olukordi, kus vabale kohale napib kandidaate ning esindajad tuleb määrata. Selleks, et rohkem tudengeid näeksid esindaja rolli väärtust, tuleb esiteks tõhustada suhtlust ning viia kogu asjakohane teave üliõpilasteni – kommunikatsioon on suhete loomise eeldus.

Suhtluse tõhustamisest üksinda aga ei piisa. Tõhusates suhtluskanalites peab liikuma selget ja ühest sõnumit kandeve. Esindamine peab olema eesmärgistatud. Hetkel edastatav sõnum «teeme ülikooli paremaks» määratleb hästi üliõpilasesinduse töö eesmärgi ning tudengi jaoks, kes täheldab ülikoolis murekohti ja kellel on oma nägemus, kuidas neid probleeme parandada, on selline lööklause kutsuv. Tartu ülikool on aga üpris meeldiv ning hästi toimiv asutus, kus sügava rahulolematuse tõttu esindaja rolli astujaid õnneks või kahjuks siiski väga palju ei ole. Peale selle võib tudengit pisut hirmutada positsioon, mis eeldab teadmisi haridus- ja teaduspoliitikast, ülikooli struktuurist ja juhtimisest,

MARILIIS VAHT

häid kontakte akadeemilise personaliga ning ka tase- mel ideede väljamõtlemise ja probleemide lahendamise oskust. Esindaja töö tundub esmapilgul paljunõudlik,

kuid näib vähe tagasi andvat, välja arvatud rahuldus tehtud tööst. Seda kuvandit on vaja muuta.

Te olete viimaseid kuid doktorant. Miks soovisite ikkagi üliõpilaste esindamisega tegeleda?

Minu mandaat Tartu ülikooli üliõpilaskonna volikogus on doktoriõppe lõpetamise tõttu läbi saamas, kuid tunnen, et võiksin viimaste aastate jooksul esindaja rollis kogutud teadmisega veel Tartu ülikooli tudengkonnale kasulik olla. Esindan Tartu ülikooli tudengkonda järgmised 1,5 aastat Eesti üliõpilaskondade liidu volikogus. Leian, et seal on Tartu ülikooli üliõpilaskonna huvid võimalikult adekvaatselt esindatud, juhul kui on olemas aktiivne suhe üliõpilaskonna volikoguga, ning juhatuse kuulumine annabki selle. **UT**

FOTO: MAARJALI VAHT

Alustada on lihtne, jätkusuutlikult tegutseda aga mitte

ETTEVÕTLUS

SANDRA SAAR
sandra.saar@ut.ee

ZeroTurnaround on Eesti tarkvaraettevõtte, mis teeb tarkvara tööriistu. Ettevõtte sai alguse üheksa aastat

Viis aastat tagasi Eesti innovaatilisemaks ettevõtteks tunnistatud ZeroTurnaround on üks edukaim Eesti tarkvaraettevõtte. Kuna konkurents tööjõule on suur, panustab ettevõtte hoolega töökeskkonda.

tagasi. Jevgeni Kabanov ja Toomas Römer töötasid ülikooli ajal samas uurimisrühmas ja neil oli sama lõputöö juhendaja. Hiljem sai Jevgenist Toomase juhendaja.

Töötades ettevõttes Webmedia tuli Jevgenil idee luua üks unikaalne tarkvaratoode. Ta tegi

alguses ühe toote prototüübi. Seejärel võttis ta Toomase kampa ja nii nad hakkasid koos pusima kuni see ettevõtmise Webmedia eraldi ettevõtteks tehti.

Toomas Römer rääkis, et oma esimesed kliendid leidis ZeroTurnaround interneti teel, nii >>

INIMESTE TÖÖLE MEELITAMISEKS PANUSTAB ZEROTURNAROUND TÖÖKESKKONNA HUBASEKS MUUTMISELE.

» nagu praegugi see tihtipeale käib: kusagil on teave toote või teenuse kohta ja see jääb kellelegi silma. Täna on ettevõtteks on Bostoni kontoris olemas müügiinimesed, kes klientidega otse suhtlevad.

KAKSSADA TÖÖTAJAT

2007. aastal, kui tuldi välja esimese tootega, töötasid Toomas ja Jevgeni kahekesi. Aasta hiljem oli ettevõttes töötajaid juba kolm-neli. Pikka aega tegutses ZeroTurnaround viiekesi.

Praegu on töötajaid kokku umbes 200. Eestis tegutseb 82 inimest, USA-s umbes 100 ja ülejäänud on mujal Euroopas.

ZeroTurnaroundil on kontor nii Tallinnas kui ka Tartus. Kui trend on selline, et pigem kolitakse oma ettevõttega pealinna, siis ZeroTurnaround seda teha ei plaani.

«Ma arvan, et need, kes kolivad, teevad seda mingil põhjusel: kahte kontorit pidada on liiga kallis või mõni muu tegur. Meie pole sellise põhjuse otsa komisitanud,» lausus Toomas.

ZeroTurnaroundi laienemised välismaale on Toomase sõnul olnud tagantjärele vaadates hästi loogilised. Praha kontor avati sel-

le pärast, et nende turundusjuht oli juhtumisi kanadalane, kes elas Prahas. Seega sai kontor just sinna tehtud ja inimesi juurde palgatud. Samamoodi kujunesid ka teised laienemised.

Toomas rääkis, et ta ei oskagi öelda, kas ettevõtet luua on lihtne või raske. «Kui meie oma tootega esimest korda välja läksime, siis oli see päris lihtne. Kuidas aga teha ettevõtet jätkusuutlikult, on omaette küsimus,» lausus ta.

Toomas rääkis, et tarkvaraettevõtteid omavahel eriti ei konkureeri, kui tegu pole just suurte riigihangete või muu taolisega. Ta ütles, et kui mõelda toodete peale, siis Eestis eriti pole selliseid maailmale suunatud teenuseid või tooteid, mida oleks kaks tükki.

Üks asi, mille pärast konkureeritakse, on aga tööjõud. «Kõigi ettevõtete jaoks on küsimus, kust saada häid töötajaid,» lausus ta. Tööjõu otsimine on miski, millega peavad kõik taolised ettevõtted kogu aeg tegelema.

«Enamikus firmades on inimesed kõige olulisem osa. Ettevõttes peab olema tore ja huvitav, et inimesed sinna tulla tahaksid.»

ZeroTurnaroundis on eraldi osakond, kus tegeletakse värbamisega. Võimalikke uusi töötajaid otsitakse internetist või kuulatakse inimeste soovitusi.

Toimub pidev inimeste kaardistamine ning kui sobiv inimene on leitud, siis tehakse talle isiklik pakkumine. «Kui mingit sorti talenti tahad, siis pead ikka otsimas käima. Talendid ise tulevad harva,» sõnas Toomas.

Toomas on seda meelt, et Eestis on palju talente, keda tahaks oma ettevõttesse tööle. Aastas palkavad nad juurde umbes 10–15 uut inimest, aga iga aastaga see arv kasvab.

ZeroTurnaround teeb koostööd ka ülikooliga. Toomas rääkis, et kunagi võtsid nad tudengeid enda juurde lõputöid kirjutama ja maksid selle eest stipendiumi. Praktikante pole neil aga kunagi olnud.

Toomas arvas, et ülikool annab head teadmised, aga neil ei ole ettevõttes väga palju ametikohti, mis oleksid mõeldud just ülikoolist tulnutele.

Ta rääkis, et nende ettevõtte on tavaliselt lahendust vaja väga tehnilistele probleemidele ja otse ülikoolist tulnud inimesed pole valmis taoliste asjadega tegelema

ja neil pole inimesi, kes oleksid valmis noori õpetama.

Peale lõputööde juhendamise on koostööd ülikooliga veelgi. Toomas rääkis, et nad käivad ülikoolis loenguid andmas. Näiteks praegu õpetab ZeroTurnaround Tartu ülikooli arvutiteaduste instituudis Java alusehitust.

NAISI TUEB MEELITADA

Toomase sõnul tuleks tehnoloogia valdkonda populariseerida selleks, et ka naised tahaksid üha enam seda eriala õppida. Ta mainis end olevat kuulnud, et põhikoolis on mitmeid programme näitamaks noortele, et

enam mingil hetkel huvitav valdkond, kui seal on ainult patsiga poisid.

Kui juba patsiga poiss sisse tuua, siis pean ikkagi küsima, kas patsiga poisid on IT-valdkonnas müüt või tegelikkus. «Kunagi olid patsiga poisid need itimehed, kes putitasid asju käima. Kui rääkida tarkvaraettevõtetest tänapäeval, siis igas ettevõttes on vaja IT-inimesi, kes aitavad kõike töös hoida. Peamine töö on ikkagi tarkvaraarendused, millest IT putitamine on väike osa,» seletas Toomas.

Kui uurisin, mille üle Toomas oma ettevõtte puhul kõige uhkem

neid kogu aeg võita, siis nende olulisus väheneb.

«Kui ma mõtlen saavutuste peale, siis rõõmsad ja tänulikud kliendid on ägedad. Ja kui inimesed meie toodet armastavad, siis on hea tunne,» rääkis Toomas.

Mõned tunnid enne intervjuud tuli ettevõtte ühel tootel uus versioon välja ja Toomas rääkis, et ta ootab juba kannatamatult, mis vastukaja sellest tuleb.

Tagasiside kohta rääkis ettevõtte juht, et tavaliselt tuleb positiivne tagasiside hästi vaikelt, aga negatiivne on n-ö vokaalne troll, kes karjub end pooleks.

«Hiljuti tuli säuts, kuidas meie tootes on üks tobe viga sees. Seda oli häbi lugeda, aga mis seal ikka, parandame ära. Meil on hea võimalus näidata, et suudame mõne tunniga asja korda ajada.»

Ta rääkis, et tarkvarasektoris töötavate inimestega suheldakse üha rohkem, sest on erinevaid üritusi, kus saadakse kokku. «On hea, kui saad oma valdkonna inimestega kohtuda ja kogemusi jagada. Ma olen rõõmus, et selliseid üritusi toimub, aga vahel tunen end kehvasti, kui ise ei jõua kõigesse nii palju panustada,» lausus ta. UT

TOOMAS RÄÄKIS, ET AUHINDU ON TORE SAADA, AGA KUI NEID KOGU AEG VÕITA, SIIS NENDE OLULISUS VÄHENEH.

reaalained on lähedad. Rääkis, et minu koolis oli robootikaring, kus poisid meisterdasid väikeseid roboteid. «Jah, aga näed, kui halvasti see kõlab, et poisid tegid roboteid,» vastas ta.

Toomas tunnistas, et pole väga mõelnud probleemile, et naised on selles valdkonnas vähe, ja ta loodab, et see laheneb ise ära. Ta on mõtisklenud, et ehk see pole

on, siis rääkis ta, et erinevatel aegadel on erinevad asjad, mille üle uhkust tunda. ZeroTurnaround on üsna palju auhindu võitnud.

«Ma ei pea arvet, aga Jevgeni toas Tallinnas on päris palju kujakesi. Nüüd on selline tunne, et juba nähtud, juba tehtud,» lausus Toomas. Ta lisas, et auhindu on tore saada ja eks nad ikka midagi tähendavad, aga kui

Poliitiline teater juhib tähelepanu ühiskonna murekohtadele

TEADUS

Eelmisel kuul doktoritöö kaitsnud Madli Pesti sõnul on poliitiline teater aidanud kaasa Eesti ühiskonnas olevate probleemide teadvustamisele ning tekitanud pigem positiivset pinget.

MERILYN SÄDE
merilyn.sade@ut.ee

Poliitiline teater tähendab üldistatult, et tegemist on ühiskonnaga suhestuva teatriga. Teatriga, mis ütleb midagi nüüdisaja maailma kohta.

Kui Pesti õppis 2005.–2006. aastal Berliinis, käis ta väga palju teatris ning märkas erinevust Eesti ja seal nähtu vahel. «Peamine erinevus oli, et sealne teater kõneles midagi väga olulist selle ühiskonna kohta, ja teravalt. Tol ajal oli Eestis seesugune ühiskonnaga suhestuv ja ühiskonnakriitiline teater veel vähetuntud ja -kasutatud,» sõnas ta.

Kui ta hakkas 2005. aastal poliitilist teatrit uurima, siis ei kasutatud Eestis veel kuigi palju

rühmaloome strateegiat. «Eestis on alati olnud üks selge näide, Von Krahli teater ja nemad on tegutsenud juba 1990. aastate algusest. Võib öelda, et nemad kasutavad rühmaloome meetodit üsna läbivalt ja mitmel viisil.»

Nüüd, aastate möödudes, on näha, kuidas see suundumus ka Eestis aina süveneb. «Rühmategemised imuvad ka suurtesse teatritesse, sellega ei tegele ainult väikesed erateatrid või mõttekaaslaste trupid.»

RÜHMALOOME MEETOD

Rühmaloome meetod tähendab, et lavastuse tegemise aluseks ei ole näidend. «Tavaliselt tuleb kokku mõttekaaslaste rühm, kellel on mingisugune idee või probleem, mida nad soovivad

arutada. Nii nad hakkavadki seda koos lahendama ja tulemuseks on lavastus.»

Rühmaloome puhul ei ole lavastuse loomisel hierarhilist ülesehitust ning lavastaja ei ole kõikidest kõrgem, vaid ta on trupi üks liige. «See annab võimaluse kõikidel häältel kõlada ning olemas ei ole ainult üks ja ainus tõde, vaid ideede paljus,» kirjeldas ta.

Ka Vanemuise teatris on tekkinud seesuguseid kooslusi, kes on tulnud kokku ilma eelneva näidendita ja midagi koos loonud. «Näiteks Mehis Pihla lavastus «Ilus on noorelt», mis on noorte

näitlejate ühistöö. Lavastaja tuli mõtetega, aga kõik näitlejad andsid oma panuse. See on hea näide, kuidas suure struktuuri sees on võimalik teha midagi täiesti katselist.»

Mainides poliitilist teatrit, tuleb ilmselt paljudele meelde NO99 teatri 2010. aasta lavastus «Ühtne Eesti», kus kasutati mitmeid poliitilise teatri võtteid. «Loomulikult tekitas see tol ajal pingeid, ajas kogu poliitimaastiku ärevile ning sellel olid oma tulemused. Ma ei taha öelda, et poliitiline teater peab lahendama ühiskondlikke probleeme, kuid kunsti ülesanne on juhtida tähele-

panu ja esitada küsimusi. Panna inimesed mõtlema.» Just seda «Ühtne Eesti» ka saavutas.

Poliitilise teatri üks strateegia on ka rakendusteater. Rakendus-teatri praktika hõlmab tavaliselt

POLIITILINE TEATER EI PEA LAHENDAMA ÜHISKONDLIKKE PROBLEEME, KUID SELLE ÜLESANNE ON JUHTIDA TÄHELEPANU.

väiksemaid rühmi ning ei jõua alati massideni. ««Ühtne Eesti» on selles mõttes kolossaalne näide, aga sealsamas ka väga erandlik. See jõudis väga paljude inimesteni, aga oli ka pikk protsess.»

Pesti tõi välja huvitava kõrvutuse, kuidas 2000. aastal lõi üks Saksamaal tegutsev trupp midagi «Ühtse Eestiga» sarnast. «Saksamaal loodi päris partei ning lavastaja sai tutvustada nii

kunstilisi kui ka ühiskondlikke ideid.» Ka «Ühtse Eesti» puhul oli õhus pinge, kas erakond luuakse või mitte.

Pesti sõnul kasutati «Ühtse Eesti» lavastuses selgelt dokumentaalseid strateegiaid, sest

NO99 TEATER LAVASTAS 2010. AASTAL «ÜHTSE EESTI», KUS KASUTATI MITMEID POLIITILISE TEATRI VÕTTEID. TOL AJAL TEKITAS SEE ÜHISKONNAS PINGEID, AJADES KOGU POLIITMAASTIKU ÄREVILE. MADLI PESTI SÕNUL ONGI KUNSTI ÜLESANNE JUHTIDA TÄHELEPANU JA ESITADA KÜSIMUSI NING JUST SEDA «ÜHTNE EESTI» KA SAAVUTAS.

» paljuskugi tugineb tõsiasjadele, intervjuueeriti inimesi, kasutati dokumente, kuid sealsamas segunes see väljamõeldisega. Lavastuses kasutati ka rühmaloomet, sest lavastuse loid paljud inimesed üheskoos. «Teatud mõttes oli seal ka taastendamise võtteid, kuna partei kongress taas-etendati. Muidugi loodi see väljamõeldud ainekust, aga paljuskugi oli kasutatud materjali, mis põhineb päriselul.»

Nii NO99 kui ka Von Krahli teater etendasid 2006. aastal nafta lõppemist käsitlevad lavastused. «Nende mõte oli näidata, et inimene ei muuda kohe oma käitumist, vaid et inimesed peaksid üldse hakkama nendele teemadele mõtlema ja siis võib mõtlemisest kasvada välja ka tegutsemine.» Pesti arvates ongi oluline, et kunst tekitab pinget. «Nagu pillikeel, mis on väga pingul, ja sel juhul on see keel ka teravam ja täpsem.»

EESTI EI ERINE VÄLISMAAST

Pesti järeldeb oma töös, et Eesti poliitiline teater ei erine välismaal olevast kuidagi. «Eesti kuulub täieõiguslikult n-ö Lääne-Euroopa kultuuri hulka. Mingisugused suundumused on välismaal muidugi kiiremad. Kõik minu uurimuses käsitletud võtted, rühmaloomed, dokumentaalsus ja eriti rakendusteater, olid seal juba varem tugevamalt esil, kui siin.»

Doktoritöös vaadeldi peale rühmaloomestrateegia veel dokumentaalteatri ja rakendusteatri strateegiaid. «Strateegiaid on veel, kuid mind huvitasid rohkem laiemad teemad ning seetõttu ei keskendunud ma väga ka isikulugudele.»

Rakendusteatri mõistetege on Eestis tegutsenud viimased 10–15 aastat. «See tähendab, et tegeletud on teatriga, mille eesmärk on pakkuda peale kunstielamuse veel midagi muud.» Rakendusteatri alla kuuluvad ka foorumteater ja kogukonnateater.

«Eestis on üsnagi levinud sotsiaalsed ja pedagoogilised

PALJUD LAVASTUSED SAAVAD LÄHTEPUNKTI MINGISUGUSEST AJALOOList JUHTUMIST, SAGELI PÕIMITAKSE SINNA VÄLJAMÕELDUD HETKI.

teemad. Näiteks räägitakse koolis koolivägivallast, luuakse lavastus ja seda sageli koos kooliõpilastega, kes panustavad oma mõtetega.»

Ta käsitles oma töös ka Moskvas tegutsevat teatridokumentaali, kes on sealse võimu vastane. «Nad tegutses Moskvas väikeses keldris, sest võimud ajasid nad oma ruumidest välja. On arvatud, et kuna sinna keldrisse mahub kõige enam 50 inimest, siis nad on lihtsalt nii väikesed ja neil lastakse rahus tegutseda.» Pesti sõnul on see silmakirjalik, sest teater saab käia välismaal paljudel festivalidel, mis näitaks justkui, et Venemaal on sõnavabadus.

«Lääne-Euroopas ja Põhja-Ameerikas on rakendusteatri puhul levinud, et minnakse vanglatesse ja uuritakse vangide elu. Pakutakse neile võimalust mõtestada, miks nad seal on, missugused on nende probleemid ja kuidas saaks neid aidata.» Rakendusteatri idee on, et kunstivahenditega on võimalik muuta maailma ja inimeste elu paremaks.

Kogukonnateater on aga suund, mis tähendab kitsama

ühiskonna rühmaga tegelemist. «Näiteks setosid käsitlevad Anne Tõrnu lavastused, kus uuritakse seto identiteeti ja seda, mida tähendab olla seto nüüdisaja kapitalistlikus maailmas.»

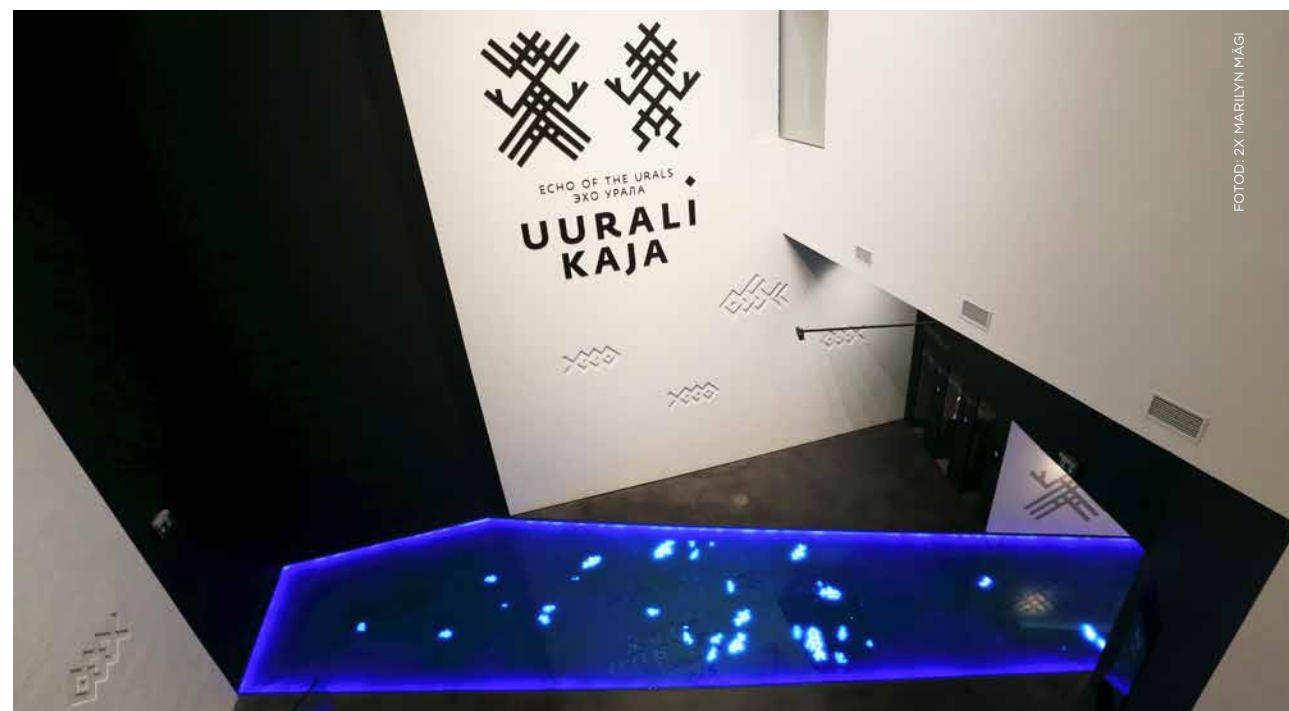
Dokumentaalteatri suunda kasutatakse lääne kultuuris väga palju, selleks võetakse materjale päris elust, intervjuueeritakse

inimesi, kasutatakse dokumente, uudiseid jne ning pannakse need lavastusse. Pesti sõnul huvitavad n-ö päris lood aina enam ka Eesti teatritegijaid.

VÄLJAMÕELDIS JA DOKUMENTAAL

Dokumentaalteatrist toob Pesti näiteks veel NO99 teatri lavastuse «Tallinn – meie linn», mis on üles ehitatud ekskursioonina, kus koos näitlejaga liigutakse mööda Tallinna linna. Näitleja räägib giidina Tallinna linnavalituse hämaratest tegudest majade erastamisel ja müügil, tuginedes faktidele ja ajakirjanduse andmetele.

«Mulle tundub, et Eesti teatritegijad armastavad segada väljamõeldist ja dokumentaalsust, paljud lavastused saavad lähtepunkti mingisugusest ajaloolisest juhtumist ning sageli põimitakse sinna juurde mingeid väljamõeldud hetki.» Seda teevad näiteks Ivar Põllu, Andrus Kivirähk ja Mart Kivastik. Pestile tundub, et Eesti teatrile on seesugune fiktsiooni ja dokumentaalsuse segamine iseloomulik. UT

FOTOD: ZX MARILYN MÄGI

Eesti rahva muuseum: segadusseajav sisu konkreetse kuu

AVASTA

Eesti rahva muuseumit võib pidada suureks ideeks. Saanud enam kui sada aastat tagasi alguse kirglike rahva- ja kultuuriinimeste huvist nii eestlaste vaimu kui ka vara vastu, on muuseumi lugu kulgenud kogumise, kaotamise, säilitamise ning väljapanekute tähe all.

MARILYN MÄGI 3. kursuse ajalootudeng

Selle kõige taustal on küpsenud aga alatine soov teha seda päris oma majas, lõpetada terviku jagamine väikeste

hoidlaruumide ja veel väiksemate näitusepindade vahel – anda Eesti asjale see õige Eesti kodu.

Nüüd on ootamine lõppenud. 1. oktoobril avas Raadil ukseid uus, 335 meetri pikkune muuseumihoone, mis on küll suurejooneline ning ka kõige nõudlikumate-

le tingimustele vastav, kuid mõjub kesk kiduraid kibuvitsapõõsaid ja oktoobrikuist värvitust ehk veidi võõralt. Mõistatavalt on tegu Eesti nüüdsest ühe olulisima esindushoonega ning selle rolliga saab uus maja suurepäraselt hakkama, olles oma jõulisuse ja »

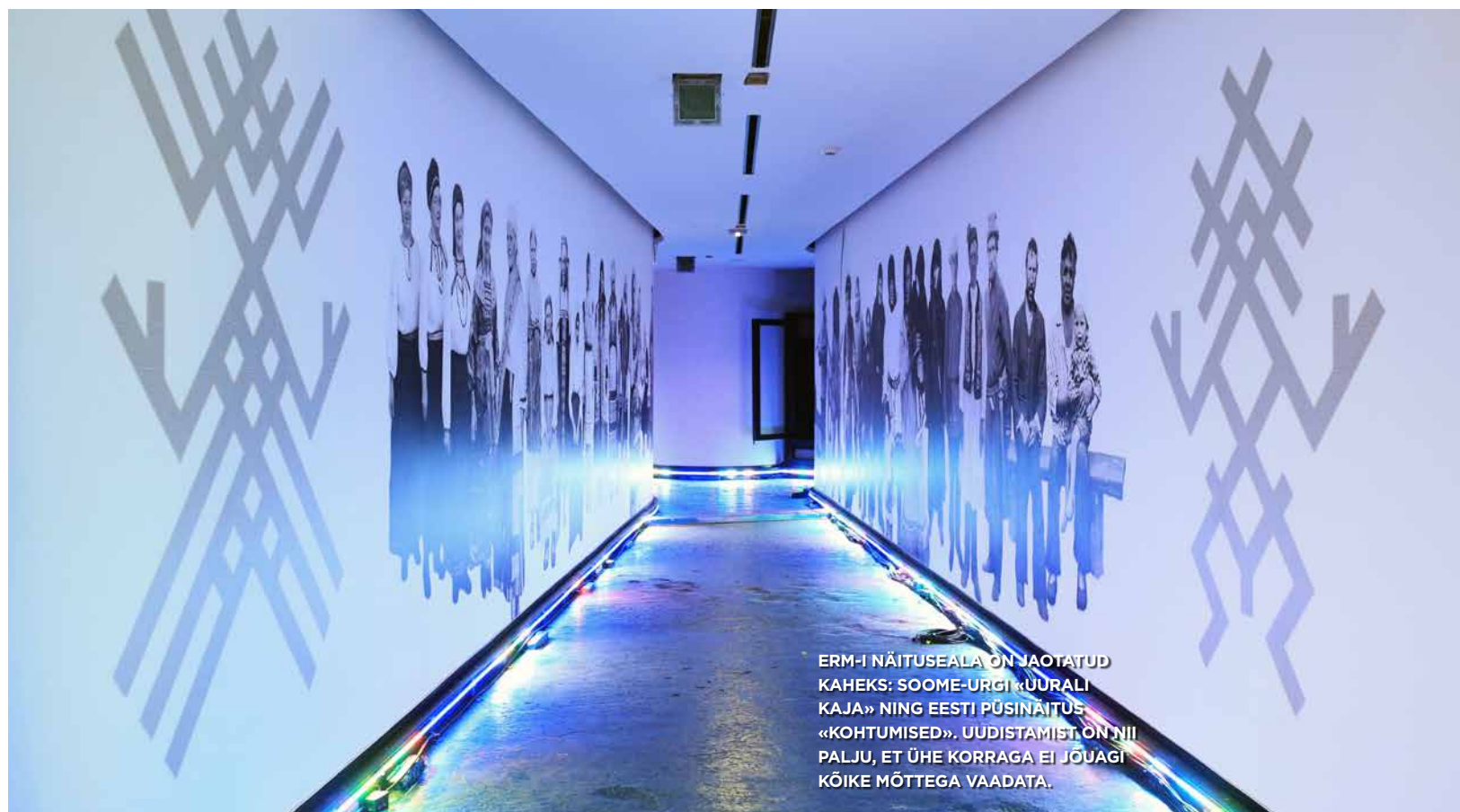
» konkreetseusega justkui ülikaas- aegne hiigeltempel, tõeline kultuurikants, mõeldud vajadusel elama üle neid inimesi, kelle lood on tema sisse talletatud. Samuti on uhke ka hoone sisemus, vähemalt esmapilgul: aatrium on kõrge, ruumikas ja valge, vajalikele kohtadele nagu garderoob ja restoran ei ole küll viidatud, kuid siiski leiab nendeni kergesti tee.

EESMÄRK TUTVUSTADA SUGULASRAHVAID

Kiiresti mõistab ka seda, miks peab näitusehuviline külastuse eest välja käima teiste muuseumitega võrreldes kaks kuni kolm korda kõrgema piletihinna – suur mastaap eeldab ka suuremat omarahastust, seda enam, et kurblood anonüümselt ja rahvaüleselt «maksumaksjalt» on ERM-i majaprojekti saatnud juba ammu enne nurgakivi panekut.

Esialgsest ehmatuses üle saanuna ja mõne kupüüri võrra kergema rahakoti järel ootab külastajat see, mis tegelikult oluline on: väljapanek. Õigupoolest on neid kaks, sest peale eestlaste ajaloo ja eluviisi kujutamise on algusest peale olnud ERM-i eesmärk tutvustada ka neid meie sugulasrahvaid, kel oma riiki ja muuseumit ei ole. Nõnda on näituseala jaotatud soome-ugri «Uurali kaja» ning eesti püsinäituse «Kohtumised» vahel.

Neist esimene on kogupinnalt väiksem, paigutudes nelja temaatilisse saali: näituse idee seisneb eri hõimurahvaste igapäevaelu ja maailmatunnetuse mõtestamises, olles lahendatud mehelike ja naiselike teemade vastandamise kaudu. Suur roll on stseenide loomisel – «Uurali kaja» ei paku külastajale võimalust vaadata

ERM-I NÄITUSEALA ON JAOTATUD KAHEKS: SOOME-UGRI «UURALI KAJA» NING EESTI PÜSINÄITUS «KOHTUMISED». UUDISTAMIST ON NII PALJU, ET ÜHE KORRAGA EI JÕUAGI KÕIKE MÕTTEGA VAADATA.

ridamisi klaasi taha sätitud museaale, vaid eesmärk on luua terviklik tajupilt. Selleks on kasutatud kõikvõimalikke vahendeid ning rakendust on leitud ka enamasti vaeslapse rolli jäävatele põrandatele ja lagedele. Esimese saali sisu moodustavad seinale kord tekkivad ja siis jälle kaduvad sõnapuu ja kaart, läbi saalide voolab digitaalne jõgi, helendava ornamendi kohal kätt vibutades saab tutvuda Siberi karu kõrvulustava mõirgega ning ei puudu klassikalised elemendidki, nagu hoonete rekonstruktsioonid ja rahvarõivais nukud.

On aru saada, et välja toodud objektid on ilmselt valitud hoo-

lega, sest vähemalt selle näitusepoole esemed tunduvad tervikuse sobivat ja olevat põhjendatud, ent sellest hoolimata tekib kiiresti küllastunud tunne.

KOGETUD SAI, MEELDE EI JÄÄNUD

Kuna kõik meeled saavad fotode, tekstide, videoklippide, iseeneslikult tööle hakkavate helilõikude ja interaktiivsete võimaluste vahel valides korralikult vatti ning meeleolud ja teemad vahelduvad kiiresti, võib tekkida soome-ugri koridoride rägastikust väljudes kurb olukord, kus sai küll katsutud, kogetud ja imestatud, kuid meie hõimurahvaste kohta ei jää-

nudki suurt midagi meelde. Veidi võib aidata aeg – giidiga käies on läbitormamine paratamatu ja süvahuvilistele võib iseseisev ringivaatamine küll parem variant olla, ent siiski jääb tunne, nagu olekski sisu teisejärguline ja et saadud kogemus on pigem meelelahutuslik, mitte hariduslik.

Kui soomeugrilaste vaim on peidetud hämarate saalide ja kitsaste koridoride vahele, laiub «Kohtumised» ekspositsiooni Ajarada muuseumi põhikorrusel pea kogu hoone pikkuses valges saalis. Paigutusel on lähtutud turvalisest klassikast: väljapanek kujutab aegrida, mille eesotsas poseerib tänapäeva eestlane koos

Lotte, Estcube'i ja esoteeriliste raamatutega, kulgeb läbi okupatsiooniaja, tööstusrevolutsiooni, kirjasõna ja ristiuse tuleku ning jõuab välja kaugetesse metalli- ja kiviaegadesse.

Lähtuda on üritatud muutustest ja valikutest, mida aeg nii üksikisiku kui ka kogu rahva ette veeretab, ning peab tõdema, et neid märksõnu saab elavalt kogeda ka külastajana. Eri ajastud ja teemad vahetuvad tohutu kiirusega, jättes vähe hingamisruumi, ning samuti peab nii mõnelgi sammul tegema valiku, mida vaadata. Jällegi on kokku sobitatud niivõrd palju erinevaid (ja enamasti ka kõitvaid!) objekte,

ekraane ja pilte. Süveneda on keeruline, seda enam, et suures saalis puuduvad ka igasugused vaheseinad. Peale Ajaraja hõlmab «Kohtumised» ka arvutult teisi saale ning lähtudes tõsiasjast, et üks inimene neid niikuinii ühe korraga läbi vaadata ei jõua, olgu välja toodud vaid mõned näited.

Muuhulgas leiab ERM-ist minimalistliku õllekaparuumi, Tartu eluolule keskenduvad kuplilised lahendused, regilauluspiraali, keelekatla, kus saab muuhulgas mängida ka täiskasvanud meestes elevust tekitavat täishäälikuorelit. Samuti ehk kõige tavapärasema taluelu väljapaneku, kus leidub vaid paar nutitahvliit ning mis oma rahvarõivavööde ja vokkidega oleks ilmselt ainus saal, milles kunagised ERM-i algatajad oma unistuse ära võiksid tunda.

PEAKS TÕSTATAMA ARUTELU

Tahes-tahtmata peaks uus Eesti rahva muuseum tõstatama arutelu rahvuse, kultuuri, kultuurirahva ja rahvuskultuuri mõistete üle. Kas Skype'i leiutaja tool ja interaktiivne kaart, kus saab näha reaajas kirjutatud Twitteri vaimusünnitisi, annavad meie olemuse mõõdet edasi sama hästi kui esimene eestikeelne raamat või tuhandeaastane odaots? Kas neid viimaseid ongi enam vaja?

Samas on siiski tore, et meiegi oleme nüüd tõusnud kaasaegse ja esindusliku muuseumiga rahvaste sekka. Neile, kel ERM üle vaadatud on, soovitan hoopiski jalad selga võtta ja kodumaa peale ringi reisima minna: ka Iisakul, Tahkunas ja Rõuges on veel põnevaid muuseumide, mida avastada. UT

ERIKA ILVES: tähtis on leida probleem, mille peale tasub oma elu kulutada

VILISTLANE

Erika Ilves on maailmaparandaja, kellel on plaan asustada ühel ilusal päeval kosmos. Õigusteaduse taustaga naine soovib, et tema elul oleks mõte ja et ta surres teaks, et on inimkonnale kasu toonud.

SANDRA SAAR
sandra.saar@ut.ee

Kui Erika Ilves astus 1995. aastal ülikooli, oli levinud arusaam, et õpida tasub peamiselt kaht eriala: majandust või õigust. Ülejäänud erialad olid toona teisejärgulised. Kuna Ilves sai mõlemale erialale sisse, siis tuli valik langetada.

Liisk langes õigusteaduse peale, sest see tundus raskem ja ka suurem väljakutse. Kui ta saaks midagi muuta, siis nüüd tagantjärele vaadates läheks ta hoopis füüsikat õppima.

Kuigi Ilves lõpetas õigusteaduskonna, pole ta selles

valdkonnas väga pikalt tegutsenud.

«Õppides tundus, et õiguses on palju loomingulisi võimalusi. Mõtlesin tol ajal hästi palju sellele, kuidas saaks luua uusi õigussüsteeme ilma riigi monopolita. Kui aga tööle hakkasin, siis probleemid, mida lahendasin, olid väga tavalised,» rääkis ta.

TAHE MUUTA MIDAGI PAREMAKS

Ilves seletas, et psühholoogias on selline mõiste nagu «hügieenifaktor». Talle tundus, et kui ta tegi oma tööd hästi, siis ettevõtetevahelised kokkulepped ja muud taolised asjad ei saanud lihtsalt viltu minna.

See aga ei pakkunud talle piisavat rahuldust. «Mina tahtsin midagi uut luua, midagi paremaks muuta,» ütles ta.

Ilves on olnud ka Res Publica liige. Erakonna liikmena hakkas ta juba keskkooli ajal käima rahvusvahelistel poliitilistel konverentsidel ning USA-s praktikal.

«Juba siis tundus, et kui tahad huvitavaid asju saada, pead suurde tiiki hüppama,» lausus ta. Just seda on ta mitmeid kordi teinud.

Ühel hetkel otsustas Ilves, et

oleks aeg saada ärenduses käsi valgeks. Kui otsus oli sünninud, siis hakkas ta saatma oma eluloo-kirjeldusi maailma parimatesse ettevõtetesse.

Üks tema soovitud ettevõtte oli McKinsey, aga kuna neil polnud Eestis kontorit, läks Ilves Taani ja sealt edasi viis töö ta Aafrikasse, Aiasse ja Kaug-Itta. Sealt saigi alguse tema elu välismaal.

Ilves elab praegu Londonis ja kodumaale ei ole tal plaanis naasta. Tema lapsedki räägivad

ainult inglise ja prantsuse keelt ning enamik tema firma tööst on Suurbritannias ja USA-s.

Kuigi naine on õppinud õigust ja tegutsenud ärenduses, tegeleb ta praegu hoopis kosmosevaldkonnaga.

Ta on kaasutanud firma Off World, kus ehitatakse kaevandusroboteid. Ühel päeval peaksid need jõudma nii Kuule kui ka Marsile. Praegu arendatakse neid aga maapealsete kaevandustoodete jaoks.

«On päris selge, et kosmose

asustamine ei juhtu ilma tugevate robotiteta ja esimene planeet, kus nad peavad toime tulema, on Maa,» lausus ettevõtja.

Kuul kaevandamine on aga üsna keeruline. Seal pole atmosfääri, küll aga tappev radiatsioon ja kõrvetav Päike. Ööpäeva pikkus on Kuul 14 Maa ööpäeva, temperatuur polaaralade kraatrite põhjas langeb kohati -243 kraadini, samas kui päikesevalguse käes võib see hoobilt tõusta 120 kraadini.

Off World teebki kaevandusroboteid, mis kaaluvad maksimaalselt vaid 50 kilogrammi. Maa peal on eesmärk automatiseerida 80–90 protsenti kaevandustegevusest, lõpetada inimeste maa alla saatmine ja vähendada mõju keskkonnale.

Ettevõtte 20–30 esimest robotit peaksid Maal jõudma maapinna alla umbes kahe aasta pärast ja täismahus tootmine peaks käivituma viie aasta pärast.

KOSMOS LAHENDAB PROBLEEME

Ilves rääkis, et kosmosevaldkonda jõudis ta väga analüütiliselt. Tal oli Dubais strateegiafirma, kus tehti pikaajalisi tehnoloogia arendamisplaanide kohalikele valitsustele ja fondidele.

Ühel päeval tekkis tal äripartner Anna Stillwelliga töö käigus mõte: kui kogu inimsivilisatsioonil oleks juht, mis peaks olema selle juhi tegevuskava ja miks. Mis on meie ühiskonna kõige olulisemad probleemid ja arengu võimalused?

Sellele mõttele kulus neil viis aastat. Lõpuks kirjutasid nad äripartneriga raamatu «The Human Project» ning tegid ka samanimelise mobiilirakenduse. >>

FOTOD: ZX ERAKOGU

» «The Human Project» sõnas-
tab terviklikult 16 ohtu, välja-
kutset või võimalust inimkonna-
le, üritab neile anda kaalu ning
pakub aruteluks välja lahendusi.
Väljakutsete hulka kuuluvad
näiteks vaesus, geoloogilised
katastroofid ja asteroidid.

Nad kirjeldavad raamatus
maakera ja inimaju evolutsiooni
ning küsivad, kes me inimestena
suures pildis kõige muu suhtes
oleme, kas «kosmosetolm või
universumi keskpunkt».

Ehkki inimene on mõõtudelt
pisike, võib ta oma õppimisvõi-
melise ajuga korda saata suuri
asju, leiavad Stillwell ja Ilves.

Naiste arvates peaksime nuti-
kalt edasi minema inimvõimete
ja füüsika piiride testimisega, et
päästa oma liik

Ühel hetkel sai Ilves aru, et
kui ta soovib probleeme lahenda,
dada, siis kosmose asustamine
lahendab mitu probleemi
korraga. Kosmose asustamine
vähendab eksistentsiaalseid riske
ning nõuab suurt arendamist.
Muuhulgas tuleb välja nuputada,
kuidas luua oma biosfäär Kuul ja
Marsil.

Ilves on seda meelt, et kui
saaksime ehitada täiesti kinniseid

ILVEST KUTSUTAKSE TIHTI ESINEMA ERINEVALE ÜRITUSTELE SELLEKS,
ET TA TEISI INIMESI INSPIREERIKS JA MÕTLEMA PANEKS.

aru saama, mis on see, mis neid
kõidab. «Mina näiteks ei otsi
õnne ega ürita leida oma kirge,»
lausus ta.

ELUL PEAB MÕTE OLEMA

Naine lisas, et tema jaoks on
kõige olulisem see, et elul oleks
mõte ning et surres teaks ta, et
inimkonna tulevik on natuke
parem ja just sellepärast, et tema
on elanud ja midagi teinud.

list sai ta eluks kaasa loogilise ja
korrastatud mõtlemise, mis on
elus kasuks tulnud.

Kõrvaltvaatajatele on näha, et
Ilves on oma elus palju saavuta-
nud ja ilmselt saavutab veelgi. Kui
küsisin tema käest, mis on edu
võti, vastas naine, et selle kohta
ei oska ta midagi öelda. Küll aga
võttis üks asi tal liiga palju aega,
et see selgeks saada.

«Meil kõigil on vaid üks elu
ja tuleb ise korralikult mõelda,
kuidas seda kulutada, ning mitte
jälgida seda, mida teised arvavad
või mis on teiste meelest hea
karjäär. See kõik on puhas müra.
Kõige tähtsam on leida probleem,
mille peale tasub oma elu kuluta-
da,» lausus ta.

Ilves rääkis, et nüüd on ta
enda jaoks asjad lahti mõtestanud
järgmiselt: kui inimesed ütlevad
talle, et mingi asi on võimalik, siis
ta usub neid. Kui aga öeldakse, et
miski on võimatu, siis ta eeldab,
et need inimesed tõenäoliselt
eksivad. UT

Ta usub, et sellise lähenemis-
viisiga saabki asju analüüsida ja
mõista, mis on olulised problee-
mid ning mida meie saame teha,
et probleemi leevendada või
lahendada.

«Selleks tuleb aga hästi palju
lugeda ja püüda aru saada, mis
maailmas toimub,» sõnas ta.

Ta töö ka välja, et Tartu ülikoo-

ILVES TAHAB, ET INIMKONNA TULEVIK
OLEKS PAREM JA JUST SELLEPÄRAST, ET
TEMA ON ELANUD JA MIDAGI TEINUD.

sisusüsteeme, siis Maast üleval-
pool saab asju korda ajada ka
ökoloogiliselt.

Pärast neid mõtteid oli Ilvese
jaoks selge, et oma ülejäänud elu
kulutab ta kosmosetehnoloogiate
arendamisele.

Ilves rääkis, et tema jõudis
kosmoseni analüütiliselt, aga ini-
mesed on erinevad ja peavad ise

Wat mutt, dat mutt! Ehk Kieli lahkamine

REISIKIRI

Teadsin juba ülikooli astudes, et tahan
vähemalt korra proovida tudengielu
mõnes välisülikoolis. Kindel siht silme
ees, leidsingi mõned aastad hiljem
end Kieli ülikoolikliiniku inimtühjas ja
pimedas loengusaalis kaasatoodud
porgandilõike nosimas ning endalt
mõttes pärimas: «Kuhu ma küll sattunud
olen?! Loodetavasti olen õiges kohas!».

ELIISA UNIVER

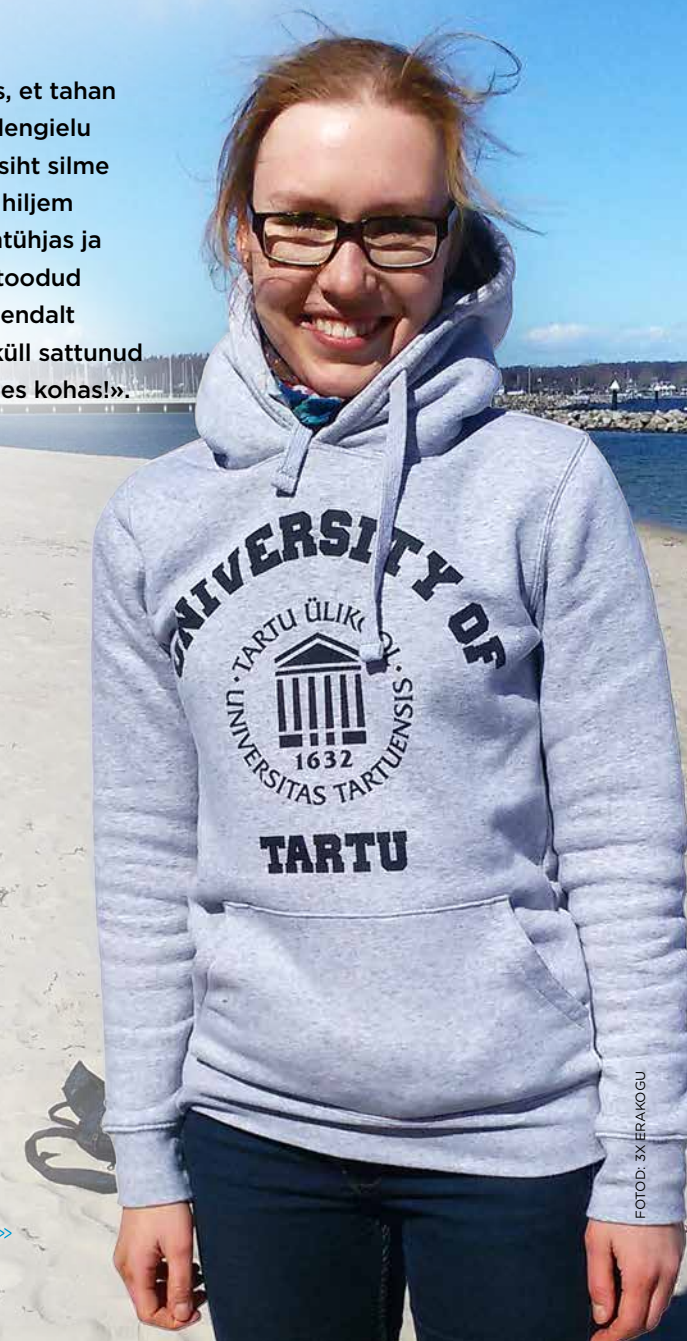
arstiteaduse 6. aasta tudeng

Olin vahetustudeng Kielis 2014./2015.
õppeaastal. Algul näris korduvalt hinge
ebakindlus eesseisvate eksamite ja
väljakutsete ees. Aja jooksul kandsid mu pingutu-
sed bürokraatiat, meditsiinisüsteemi, saksa keelt
ja inimesi lahti mõtestades vilja ning kõik loksus
omale kohale. Mida ma Kielis nägin ja avastasin?

MOIN-MOIN! KUIDAS SAADA KIELIS JUTULE?

Ehkki kohalikud elanikud ja postkaartide read
raamatupoodide riiulitel vihjasid, et põhjaks-
laselt erilist jutukust ega soojust oodata pole, siis
oma kogemuste najal võin väita, et kui vähegi ise
algust teha, siis on sakslased küllaltki vestlusaltid.
Samuti ei ole silmsidet luues üldse kummaline
suvalistele inimestele tere öelda või poes tavapä-
rastest küpsetistest rääkida.

Minu ametliku suhtluse kogemust Kielis või-
nuks seevastu iseloomustada mõtteteteraga «kil- »

ELIISE TÄHISTAS KOOS TEISTE ÜHISELAMUS ELAVATE TUDENGITEGA TAANI JÕULE, AGA KA TEISI ERI RAHVUSTE TÄHTPÄEVI.

» luke saksa mõistuspärasust igas päevas hoiab huumorimeele tugevana». Juba vahetusaasta alguses sain õppetunni, et minu naiivne usk e-kirjadesse ei leia sakslastes sama kirglikku poolehoidu (kui, siis hoopis kirjadesse ilma e-ta).

Tõhusaim viis, kuidas kontakti leida, on oma julguseraasud ja saksa keele oskus kokku koguda ning lihtsalt helistada. Üsna tõhusaks osutus ka «jalg ukse vahele» taktika, mis seisnes selles, et lähed kohale ja keeldud lahkumast, kuni oled vajaliku juhtlõnga kätte saanud. Kehvematel juhtudel võis e-kirjale lootma jäädes näiteks juhtuda, et vastamine lükatakse sujuvalt homse vargi minema nii, et järgmine kord «jalga ukse vahele pistes» jõuad Frau õppekoordinaatori kabineti asemel hoopis... vanurite taastusravitreneràžööri tundi (*sic!*).

Kieli meditsiinilinnak oli küll üsna kokkusurutud, kuid meenutas oma keerukuselt mulle 3D-malet seriaalist «Suure paugu

teooria». Kaardilt vaadates näis kõik kristalselt selge, ent tege-likkuses tuli seista vastamisi kurvide, küngaste, müüride, tupikteede ja äärmiselt lohkava haljastusega: raske oli aru saada, kus ma olin, kes ma olin ja kuhu ma minema pidin.

KUIDAS SÜNNIVAD KIELIS ARSTID?

Kohalikud, vastupidi, ruttasid aga alaliselt igauks mingi omaenese nähtamatu sihi poole ning kadusid ja ilmusid selles labürindis tõelise vilumusega. Eestis oleme nimelt ravi õppesuunal harjunud kindlatesse rühmadesse jaotatuna järgima n-ö aastaseid plokkke, kus iga asi on sisuliselt järgmise eeldusaine. Samuti käivad kursused suures osas püsiva koosseisuga õppe algusest lõpuni läbi.

Kieli arstiõppe kliinilist osa iseloomustas pigem aga äärmuslik paindlikkus: tudengid võisid võtta aineid erinevatelt aastatelt, õppida semestris poole koormusega või semestrid vahele jätta. Kehtis reegel, et kõik tuli läbi

teha, kuid «millal», oli küsimus, millele igauks pidi ise oma vastuse leidma. See tingis aga selle, et rühmad ja kursused triivisid laiali, vaim kadus ning alati leidis inimesi, kes kunagi välja ei ilmunud või kelle puhul ei osatud aimatagi, milline ta välja näeb või millega tegeleb. Minu jaoks tähendas see, et inimesed vahetusid kiiremini, kui jõudsin neid tundma õppida.

Üks olulisi erinevusi Tartu ülikooliga võrreldes oli eksami-kord. Kui meie oleme harjunud, et mõningad eksamid toimuvad juba semestri sees või ettenähtud ajavahemikus semestri lõpus, siis Kieli arstiteaduse erialal oli selleks aega antud täpselt üks nädal.

Olenevalt tunniplaanist võis aga juhtuda, et sama päeva jooksul tuli sooritada mitu eksamit järjest. Eksamid kestsid ena-

masti 30–40 minutit, koosnesid paarikümnest valikvastusega küsimusest ning neid tehti suures kontserdisaalis. Iga ploki vahel oli omakorda 15 minutit, mille jooksul sai oma vastustelehte otsida või seinalt juba eksamilehtede võtmelt vastuseid kont-

teks, siis loengutes ja seminarides oli kaasaraäkimine ning küsimine väga sage. Üldiselt näis õppejõudude ja tudengite suhtlus olevat vabam ja vahetum. Polnud sugugi eriskummaline nähtus, kui kit-sukeses vastuvõturuumis leidsid mõned tudengid istekohad otse

KUI KELLEGAGI KÄITUTI HALVASTI VÕI EBAÕIGLASALT, SIIS PEETI LOOMULIKUKS KIRJUTADA TAGASISIDE.

rollida. Ent alati tuli neid võtta terakese soolaga. Seda seetõttu, et eksamile järgnes küsimuste vaidlustamine, mille tulemusel võidi näiteks koguni üks kuni kaks küsimust 20-st tühistada või algselt õige vastus võis hoopis muutuda.

Ehkki kiellased pidasid end muidu üsna jahedateks suhtleja-

kabineti laual.

Suurema võrdsusega käis ilmselt kaasas ka tunnetus, et tudengil on õigus ja kohustus oma haridust ning selle taset suunata – kui kellegagi käituti halvasti või ebaõiglaselt, peeti loomulikuks kirjutada tagasiside.

Minu Kielis viibimise ajal rullusid korduvalt läbi ülikooli-

linnaku protestilained nii ülikooli ülerahvastatuse ja alarahastuse kui ka erinevatel keskkonna teemadel.

Kevade poole anti ka mulle korra hää: olin üks 24 000 Kieli ülikooli tudengist, kes leidis oma postkastist paksu ümbriku, mis kutsus valima oma esindajaid üliõpilavalitsusse.

Lükkasin küll ümbriku oma otsusega posti, nagu kiri õpetas, kuid kõhklesin, kas see üldse õigeks ajaks päralt jõuab. Nimelt oli samal ajal otsustanud Deutsche Post oma häält tõsta: käsil oli järjekordne postitöötajate streik.

EBAMUGAVUS ARENDAB

Tagasisivaatavalt võin niisiis pime-duses ja teadmatuses kõssitava «iseenda» küsimusele vastata üsna lühidalt: jah, olin täiesti õiges kohas. Seda mitte ainult seetõttu, et varsti ilmusid ka teised tudengid silmapäirile ning keegi leidis lüliti üles.

Mõned olukorrad tekitasid toonases hetkes parajalt peavalu ja muret, kuid praegu tunnen pigem, et see oligi vajalik ebamugavus, mis mind inimesena edasi arendas.

Mul on sellest kogemusest tänaseni sõbrad-tuttavad, kellega ühendust hoiame, teineteisel külas käime või ühiselt maailma avastame.

Arvan, et võin Kieli tänada ka selle eest, et kirjutan seda reisikirja väikeses Saksa linnakeses nimega Coesfeld, kus on käsil seikluse teine peatükk, sest sooritan osa kuuenda kursuse kliinilisest praktikast Saksamaal. UT

Poliitteater kolmes mängulises vaatuses

Küll on tore, et teatrietendused on kolinud suurtest ja kõledatest saalidest poliitikasse ning pakuvad vaatamängulisi elamusi laiemale publikule. Ah, et mis lollus see nüüd on? Räägin teile kohe selle loo kolmes vaatuses lahti.

FOTO: ERAKOGU

SIIM SAAIK

3. kursuse ajakirjandustudeng

ESIMENE VAATUS

Peanäitleja on üks vuntsidega mees, kelle nimi on Siim. Perekonnanime unustasin tahtlikult ära. Aga vunts on tal tõesti võimas: tihe ja kaunis nagu Eesti mets. Siim on muidu igati tore ja tark mees, kes töötanud mitmel vastutusrikkal töökohal, isegi välismaal. Teatavasti saavad

inimesed välismaal väga targaks ja neist mõned isamaalisemad tulevad seda nutikust kodumaale tagasi külvama.

Aga ometi on mitmed Eesti juhtivatel kohtadel olevad isikud kõrgid ega taha, et üks tark mees tuleb nende mängumaale näitama, kuidas asju teha. Sellepärast on Siim jäänud ilma ka mitmest magusast Maarjamaa ametipostist. Kuid ta on jonnakas mees ega jäta asju nii kergelt sinnapaika. Ta püüab saada enda koduerakonna (Reformierakonna) üle kontrolli tagasi ning võitleb selle nimel, kuidas jaksab.

Ometi on tema vastased tugevad – ja mis seal salata – tunduvalt nooremad kui vuntsikandja. Rahvas jälgib meedia vahendu-

sel, kuidas Siimu tema endised mõttekaaslased juhtraua juurest lahti kangutavad ning kuidas ta neid rünnakuid tõrjub. See on ehe näide lõvikarjast, kus suur isalövi hakkab vananedes nõrgemaks jääma ning noored isased püüavad teda igal võimalusel murda ning karja enda tahtele allutada. See võitlus on kestnud juba mitu aastat, kuid kogus suuremaid tuure just viimastel kuudel. Alguses ihuti tema vastu hammast presidendivalimistel ning tõsisem pööre tuli siis, kui Siim pakkus Äripäevale antud intervjuus retoorilise võimaluse luua uus erakond. Sellest sõnasabast haaras Reformierakond kohe kinni ja piitsutas vanameistrit tema öeldu eest valusalt. Võimas vaatamäng,

mille kõrgpunkt pole kaugel. Nii et rahvas ei pea kaua joovastavaid kiiduavaldusi tagasi hoidma.

TEINE VAATUS

Selles tükis on peategelane ühe jalaga Edgar, kes loodab endale juba lähitulevikus jala tagasi saada, et veel üks hoogne tango tantsida. Kas see tango tuleb järgmiselt või endiselt Keskerakonna juhilt, on raske öelda. Edgarit kimbutavad samuti noored ja auahned poliitikud, kes tahavad ise troonil istuda. Aga nende õnnetuseks on ta nii väärt ja kuulus mees, keda lihtsalt ei saa niisama üle parda visata. Siis meelitatakse vanameistrit erinevate hüvedega, et ta ikka nendega jääks, isegi kui uus esimees peaks olema keegi teine.

Kuid Edgar on suur juht ning talle ei meeldi teistele kuuletuda. Ta on hoidnud Keskerakonda viimased kümmekond aastat suurima opositsioonierakonnana ja tahab seda edaspidigi teha. See ei meeldi aga Keskerakonna siseopositsioonile, kes meelitab Edgari leeri poliitikuid enda poole üle ja seejuures väga edukalt.

KOLM VAATEMÄNGULIST ETENDUST ON SUUNATUD EESTI RAHVALE. ON ÜLIMALT POSITIIVNE, ET SEDA ETENDUST NÄEB PUBLIK TASUTA. TEATRIPILETID ONGI LIIGA KALLID.

Vanameistri kõrvale on jäänud ainult kõige ustavamad kaaslased, kes pole leidnud uppuvalt laevalt päästeveste või ei tahagi neid leida. Kunagise iseseisvuse algusaja juhi käest on võetud peaaegu kõik juhthoovad, mis tal erakonna üle on, kuid nad ei saa võtta tema isiksust. Nad ei saa võtta seda hääletasaaki, mis ta

on igal valimisel Keskerakonnale toonud. Rahvas ei ole rumal, nad tahavad Edgarit. Edgar on Keskerakond ja Keskerakond on Edgar. Paljudele ei meeldi tema poliitilised otsused, kuid ta ei jäta kedagi külmaks. Edgar teab seda muidugi ise väga hästi ja kasutab ära igat võimalust sellest meedia vahendusel teisigi teavitada.

Viimases hädas on ta võtnud kasutusele sotsiaalmeedia konto Facebookis. Sealt on näha sõnumeid, mis pakatavad vana poliitikakorüfee meeleheitest Keskerakonna tüüri kõigutada. Tegu on äärmiselt vaatamängulise tükiga, kus kõik kaasaelajad loodavad näha võimast lõpupuanti. Eks näis, kas see tuleb.

KOLMAS VAATUS

Viimases vaatuses asub lavalauadele sirge selja ja kõnnakuga Toomas, kes mälub vahetpidamata närimiskummi. Toomas on samamoodi nagu eelmised kaks meest äärmiselt haritud ja mõistab, et keskmine eestlane on tema abstraktsete mõtteavalduste jaoks liiga rumal. Sellepärast räägib ta rohkem valitud seltskon-

jälgib seda elevusega, sest sellise mastaabiga mehele kohe tahaks näpuga viibutada. Mõelge, kui kallis on ühte talu ehitada, püha jumal, juba majagi püsti panek käib enamikule eestlastest üle jõu. Aga Toomas võttis selle raske koorma enda kanda ja korras oma esivanemate talu. Pani sinna sisse oma raha ja kui see otsa sai, siis võttis natukene abi riigi meepotist.

Aga armsad jälgijad, Toomas ju tõdes tõsimeeli, et ei teadnudki nendest rahaasjadest midagi. Tema oli aus turismiarendaja – Eesti on ju üldse üks suur turisminduse riik ning mida kallim talu, seda uhkemad küllalised sinna tulevad. Ega tavalist inimest sinna uudistama lastagi, ainult kõrged riigiametnikud ja teised mõjuvõimsad tegelased. Nüüd jätkub pealtvaatajatel juttu veel mitmeks nädalaks ja kindlasti pakutakse neile väärt ainet, mille üle arutada. Näiteks, mis materjalist on tehtud Ärna talu lipumastid, sest need pidavat hirmsat hinda maksma.

LÕPPSÕNA

Need kolm vaatamängulist etendust on suunatud armastatud eesti rahvale ning on ülimalt positiivne, et seda etendust näeb publik tasuta. Teatripiletid ongi sageli häbematuult kallid.

Muidugi tuleb nentida, et need kolm suurteost pole kaugeltki lõppenud ja saavad lähemas või kaugemas tulevikus oma järje. Aga etenduse kõige magusam hetk ongi oodata selle lõpplahendust. Enne seda võib ainult oletada ja lootada, et neil näitlejatel on varrukast võtta mõni huvitav puant, mis loo aastateks meelde jätab. UT

nale – neile, kes teda paremini mõistavad.

Toomas on juht, ta juhtis Eesti riiki kümme aastat. Ta tegi Eesti riigi suuremaks, kui see oli kunagi olnud, ja muidugi tahtis selle eest ka oma tasu. Nüüd vaieldaksegi Eesti meedias selle üle, kas austatud endine president läks enda tasudega liiga ahneks. Rahvas

250 aastat rahva valgustamist

ALMA MATER

VARJE SOOTAK
varje.sootak@ut.ee

Vaevalt suutis mõisaori maadliigi losutavatele hüttidele päevavalguse jaoks aknaid teha, kuid mingid harimise valguskiired võisid tema peale küll paistma hakata. Sellest 1766. aastal Põltsamaal ilmunud Lühhikese Õppetusest saab aga esimene eestikeelne perioodiline väljaanne. Seni oli maarahvas lugeda saanud vaid vaimulikku kirjasõna ja kalendreid. Kuigi esimesed aabitsadki olid ilmunud ja koolegi oli asutatud, ei võinud kirjaoskajaid veel kuigi palju olla.

Lühhikese Õppetusest paarsada aastat nooremad ajakirjanduse tegijad ja uurijad arutasid 1. novembril Põltsamaal eesti ajakirjanduse lugu, kaesid seda läbi teadlaste, lokaalsuse ja ajakirjanduskultuuri pilgu läbi.

Professor Juhan Peegel (1919–2007) on rõhutanud, et

Sakslasest arst Peter Ernst Wilde (1732–1785) soovitas maarahvale 250 aastat tagasi oma arstlike nõuannete nädalakirjas Lühhike Õppetuse aknate ja korstnaga maju.

juba esimese numbri pöördumises «Armas Sõbber!» arutleb Wilde, kuidas ühed sünnivad purpurisärja, teised orjapõlve, ent tunnistab jumala ees talupoja saksaga võrdseks.

KÕIK SAI ALGUSE PÕLTSAMAAL

Ajakirjanduse uurija, Põltsamaale ajakirjanduse ajaloo toa rajanud Raivo Suni peab 250 aasta tagust õhustikku arvestades erakordseks, et sakslasest ajakirja autor asetab end juba esimestes lausetes talupojaga ühele pulgale. «Meie saame täna sellele ajakir-

SAKSA ARST PETER ERNST WILDE HAKKAS 250 AASTAT TAGASI MAARAHVALE EESTI ESIMES AJAKIRJAS ARSTINÕUANDEID JAGAMA.

jale tagasi vaadata kui olulisele teisenemise verstapostile pärisorjusest omariikluseni. Kogu ajakirja toon rõhub sellele, et maarahvas leiaks usu iseendasse.» Suni püstitas küsimuse, kas Wilde oli

teerajaja või ebaõnnestuja.

Teerajajana asutas ta Põltsamaa külje alla Kuningamäele esimese tsensuurivaba trükikoja, apteegi ja haigemaja. Juhan Peegel on kirjutanud, et trükikojas ilmus kokku 16 eesti-, saksa- ja läti keelset teost, sealhulgas Lühhikese Õppetusega samal ajal Lätis ilmunud arstiajakirja Der Landarzt järg. Der Landarzt on osutunud esimeseks Venemaal ilmunud meditsiiniajakirjaks.

Wilde tohterdamisnõuanded lähtusid käepärastest vahenditest. Ta soovitas paistetuse vastu saksakannaperseid (kummeleid), tuhas küpsetatud sibulat jmt. Kuid ta püüdis ka õpetada, kuidas toimida ussinõelamise jm korral, kuidas käituda rōugete puhul, mida ise noorpõlves põdenud oli jne. Kokku 42 «tüki» (numbris) ilmunud ajakirjas soovitab ta

maarahvale tervislikke eluviise, mõistab hukka liigjoomise, ebausust ja tarkade arstimisvõtted, pidades sealjuures talupoega arenemisvõimeliseks inimeseks.

Wilde teerajamist soodustas

EESTI AJAKIRJANDUSAJALOO VALGUSTAJA PROFESSOR JUHAN PEEGEL 1979. AASTAL PÄRAST AULATSEREMOONIA TÕLÕPILASTE VEIKO PAALMA, AARNE RANNAMÄE JA MEELIKE SAARNAGA.

Põltsamaa soodne asupaik teeristil, lossihärra Woldemar Johann von Lauw' tegevus, kes oli linnakesse mitmeid ettevõtteid rajanud ja lossi uhkelt restaureerinud ning kes oligi Wilde Põltsamaale kutsunud. Ja kui poleks olnud pastor August Wilhelm Hupelit, kes ajakirja maakeelde tõlkis!

Tohtrihärral oli veel palju mõttes ja käsilevõetudki, nagu näiteks majandusajakiri, kuid teda pidurdasid majandusraskused, ilmselt ka tema ajastust eesolev pärisorjusekriitiline mõttelaad. Kas ta üldse saigi tagasisidet oma arstisoovituste päralejõudmise ja kasutamise kohta?

Juhan Peegel on kirjeldanud pisikese (21 x 15 cm) suurusega väljaande, mida ilmus 41 numbrit, võimalikku levikut raamatus «Puhtetähed». Näiteks asetab kiriku võõrmünder peaukse kõrval olevale lauakesele lehekste paki ja rahakarbi. «Hupel oli saatnud ajakirja pakikesi ka naaberkihelkondadesse.» Ilmselt levisi see kirikute juures ja pastoraatide kaudu.

Raivo Suni märgib, et kuna Wilde käis läbi ka Laiuse, Torma, Pilistvere ja Kolga-Jaani pastoriga, siis levis see ehk ka nende kaudu.

Kultuuriloolase Krista Aru sõnutsi toimus see rahvaalgustusli-

ku taotlusega ühemehe-õpetlase ajakiri arvatavasti põhiliselt nii, et kirjaoskajad talupojad lugesid seda ette.

Alles 40 aasta pärast võis pärisorjast talupoegadeni jõuda Põlva ja Kanepi pastorite jt ilmutatud Tarto maa rahva Näddali-Leht, mis lõunaestikeelsena oli mõeldud Tartu- ja Võrumaa lugejale. Seda 1806. aastal ilmunud väljaannet peetakse esimeseks eestikeelseks ajaleheks.

Eesti ajakirjanduse halliperioodi (1766–1857) mahub veel mitmeid kuulsate meeste valgustuslikke-õpetlikke ajalehti, mis tahtsid väljaandmispaigast kaugemale valgust heita. »

» Juhan Peegel on kirjutanud, et tollal oli toimetaja peaaegu alati ainuautor, ideoloogilise suuna määraja ja otsustaja avaldatava puhul.

Omamoodi valgustajahinge näide on keeleteadlane, helilooja ja kirjanik Karl August Hermann, kes andis korraga välja mitut väljaannet, pantis selleks isegi elumaja, kuid keda tema kaasaegsed ajakirjanikud ei hinnanud.

Krista Aru käsitles tema teed ettekandes «Karl August

250 aasta sees on juhtunud sedagi, et kohalikust väljaandest saab nii oluline valgustaja, et selle üleriigiline levik takistuste taha jääb, nagu juhtus nõukogude ajal Tartu ajalehega «Edasi».

Kuigi viimastel kümnenditel on ajalehemaastik paika nihkunud ning kohalikud lehed koonduvad kas Postimehe tiiva alla või suutnud iseseisvana ilmuda, ilmnevad hoopis uued varjundid.

Sestap oli konverentsil kõne all ka lokaalsus ja ajakirjandus-

«... ainult Meie Maas», kus kirjutavad Toomas Kümmel, Mart Soidro jt.

Konverentsi kavas oli ka vestlusring ühiskonna analüütilise ajakirjanduse suunast kohalikus ajakirjanduses koos Sulev Uusiga.

Ajakirjandusõppejõu ja akadeemilise ajakirjanduse seltsi esimehe Maarja Lõhmuse sõnul ei tohi kohalikkus olla äärealadele jääv, vaid see ongi lokaalsus oma kesksusega ja tegelikku maailma tervikpilti tajuv. «Tänapäeval on kohalikkus ja kohalikkuse analüüs väga suur väärtus, peaaegu eelisõigus,» ütles Lõhmus.

Ajalehe Põhjaranniku pikas intervjuus uuriva ajakirjanduse teemal märgib Toomas Kümmel, et ajakirjandus on väga suures muutumises just seoses digitaalse netiajakirjanduse pealetungi ja sotsiaalvõrgustikega. «On segane üleminekuaeg ja ega me tea, milline näeb meediapilt kümne aasta pärast välja.»

Helve Laasik ei arva, et paberleht varsti välja sureb. Kuid tema arvates võib haldusreformil ka selline negatiivne mõju olla, nagu on Lätis juhtunud sõltumatute maakonnalehtedega. «Lihtsalt suured vallad teevad oma suured ajalehed ja müüvad sinna odavalt reklaami. Nende ellujäämiseks tuleb riigil paratamatult kojukandele peale maksta ning selline kojukanne tagada, et maainimene saaks lehe õhtu asemel hommikul kätte.»

Nii ei tea me oma esimesest ajakirjandusväljaandest 250 aastat hiljem, kas uuendusreformid aitavad oma rahvast rohkem valgustada või ääremaastada. UT

KASUTATUD KIRJANDUS

» www.ajakiri.ut.ee

KOHALIKKUS JA KOHALIKKUSE ANALÜÜS ON VÄGA SUUR VÄÄRTUS, PEEAEGU EELISÕIGUS.

Hermann ajakirjanduses: võidud teistele, kaotused Hermannile». Hermann ise on maininud, et ajalehetööle ajanud teda «[...] täieline ja kuum vaimustus, et sel- lel teel midagi meie armsa rahva kasuks teha [...]».

Väljaannete käekäik oleneb riigikorrast, toimetaja oskusest läbi tsensuuriolude toime tulla.

Ajakirjandusloolane Anu Pallas süüvis ettekandes «Must auk eesti ajakirjandusloos: tundmatu Ado Grenzstein» Oleviku toimetaja – keda on peetud ka «suureks venestajaks» – nurkasurumisse.

Pallas küsis, kas selleks aitasid kaasa tema tihti liiga varakult esitatud ideed, mille võtsid üle järgmised põlvkonnad, kes aga tahtsid olla nende esimesed «maaletoojad». «Sama juhtus Grenzsteini juhitud organisatsioonidega, mille võtsid üle isikud, kes ei soovinud näidata Grenzsteini teeneid ei karskusega põlluseltsides või konkreetsetes teadusvaldkondades (majandusgeograafia, keeleteadus).»

kultuur, millest kõnelesid mitme maakonnalehe tegijad. Vooremaa peatoimetaja Helve Laasik kirjeldas artikli autorile haldusreformi keerukust Jõgevamaal, kus pole erinevate piirkondade tõttu kindlat kogukonda ja identiteeti. «Neid teemasid ei võtagi üles ükski suur üleriigiline väljaanne. Meie teeme lehte ikkagi kohalikele inimestele ja see läheb neile korda.»

KOHALIK – VÄIKE JA/ VÕI SUUR?

Lugedes huviga mitmeid kohalike lehti, võib tähele panna, et kohalikud probleemid, mis on seotud just näiteks haldusreformi, autoõppe ja muuga, on neis nii avaralt lahti kirjutatud, et võiksid valgustada kogu riigi lugejaid.

Kuid kohalikes lehtedes ilmub ka mitmete väljaspool olevate autorite nn suuri teemasid, mille probleemiasetust päevalehtedest ei leia. Saaremaa lehel «Meie Maa» on koguni ühe või teise autori nimeline arvamusrubriik

Marika Padrik, Merit Hallap, Signe Raudik, Riin Naestema, Helena Oselin, Maret Jahu, Aaro Nursi, Jaana Koplimäe, Ulvi Raidla, Inga Brin, Anne Uriko, Birgit Kaasik

KOMMUNIKATSIOONIPUUED LASTEL JA TÄISKASVANUTEL: MÄRKAMINE, HINDAMINE JA TERAAPIA

Toimetanud Marika Padrik, Merit Hallap
ISBN 978-9949-77-110-3, 560 lk.

Inimeste kommunikatsioon võib häiruda mitmesugustel põhjustel, tuues kaasa probleeme isiklikes suhetes, infovahetuses, töös ja õppimises. Käesolevas raamatus käsitletakse olukordi, mis võivad takistada inimese toimetulekut sotsiaalses keskkonnas ja vajavad seetõttu logopeedi sekkumist. Õpikuna on raamat suunatud eeskätt logopeedia eriala üliõpilastele. Käsiraamatuna pakub see huvi kõigile praktiseerivatele või tulevastele spetsialistidele, kes oma töös puutuvad kokku kommunikatsiooniprobleemidega inimestega.

W. Struve 1, Tartu, 737 5945, tyk@ut.ee, www.tyk.ee

Teaduskirjastus aastast 1632

TARTU ÜLIKOOL
kirjastus

KAITSMISED

6. oktoobril kell 14 kaitses **TRIIN RÄÄSK** füsioteraapia erialal doktoritööd «Subjectively and Objectively Measured Physical Activity and its Relationship With Overweight and Obesity in Adolescents Boys» («Subjektiivselt ja objektiivselt mõõdetud kehalise aktiivsuse seosed normaal- ja ülekaaluga puberteediealistel poistel»). Kaitsmine toimus TÜ senati saalis. Juhendajad dots Jarek Mäestu, prof Kenn Konstabel, prof Toivo Jürimäe, oponent dots Arunas Emeljanovas (Leedu spordiülikool, Leedu).

20. oktoobril kell 14 kaitses **DONVINA VAITKEVICIUTE** liikumis- ja sporditeaduste erialal doktoritööd «Bone Mineralization in Boys During Puberty: Associations with Body Composition, Physical Activity and Selected Bone and Adipose Tissue Biochemical Markers» («Muutused luutiheduses puberteediealistel poistel: seosed keha koostise, kehalise aktiivsuse ja luukoe ning rasvkoe biokeemiliste näitajatega»). Kaitsmine toimus TÜ senati saalis. Juhendajad prof Jaak Jürimäe ja dots Jarek Mäestu, oponent German Vicente-Rodriguez (Zaragoza ülikool, Hispaania).

7. novembril kell 16.15 kaitses **MARKO UIBU** religiooniuuringu erialal doktoritööd teemal «Religiosity as Cultural Toolbox: a Study of Estonian New Spirituality». Kaitsmine toimub TÜ senati saalis. Juhendaja vanemteadur Lea Altnurme, oponent dots Terhi Utriainen (Helsingi ülikool,

Soome), prof Ülo Valk.

9. novembril kell 10.15 kaitses **JULIA POLIKARPUS** matemaatika erialal doktoritööd «Elastic Plastic Analysis and Optimization of Axisymmetric Plates» («Elastsete-plastsete telgsummeetriste plaatide analüüs ja optimeerimine»). Kaitsmine toimub J. Liivi 2-403. Juhendaja prof Jaan Lellep, oponentid prof Niels Olhoff (Aalborgi ülikool, Taani), prof Juha Paavola (Aalto ülikool, Soome).

11. novembril kell 10.15 kaitses **KADRI PÄRTEL** botaanika ja mükoloogia erialal doktoritööd «Taxonomic Revision of Helotialean Fungi Based on Ultrastructural and Molecular Data» («Tiksikseente taksonoomiline ülevaade ultrastruktuuri ja fülogeneesi põhjal»). Kaitsmine toimub Lai 40-218. Juhendajad teadur Kadri Põldmaa, vanemteadur Ain Raitviire, oponent dr Karen Hansen (Rootsi riiklik loodusajaloo muuseum, Rootsi).

16. novembril kell 10.15 kaitses **MARILIIS VAHT** psühholoogia erialal doktoritööd «Genes and Alcohol Use: Effects of Common Genetic Polymorphisms in General Population» («Geenid ja alkoholitarvitamine: levinud geenipolümorfismide mõju rahvastikus»). Kaitsmine toimub Näituse 2-102. Juhendajad prof Jaanus Harro, prof Evelyn Kiive, oponent prof Martin Reuter (Bonni ülikool, Saksamaa).

16. novembril kell 10.15 kaitses **MARIS HINDRIKSON** zooloo-

gia erialal doktoritööd «Grey Wolf (*Canis lupus*) Populations in Estonia and Europe: Genetic Diversity, Population Structure and -Processes, and Hybridization Between Wolves and Dogs» («Hundi (*Canis lupus*) populatsioonid Eestis ja Euroopas: geneetiline mitmekesisus, populatsiooni struktuur ja -protsessid ning hübriidiseerumine koertega»). Kaitsmine toimub Vanemuise 46-301. Juhendaja juhtivteadur Urmas Saarma, oponent prof Linda Laikre (Stockholmi ülikool, Rootsi).

16. novembril kell 10.15 kaitses **POLINA DEGTJARENKO** botaanika ja ökoloogia erialal doktoritööd «Impacts of Alkaline Dust Pollution on Biodiversity of Plants and Lichens: From Communities to Genetic Diversity» («Aluselise tolmuosakeste mõju taimede ja samblike mitmekesisusele: kooslustest geneetilise mitmekesisuseni»). Kaitsmine toimub Lai 40-218. Juhendajad dots Tiina Randlane, dr Liis Marmor, oponent dots Stefano Loppi (Siena ülikool, Itaalia).

18. novembril kell 16.15 kaitses **EVE RANNAMÄE** arheoloogia erialal doktoritööd «Development of Sheep Populations in Estonia as Indicated by Archaeofaunal Evidence and Ancient Mitochondrial DNA Lineages from the Bronze Age to the Modern Period» («Lambapopulatsioonide kujunemine Eestis pronksiajast tänapäevani zooarheoloogilise leiuväine ning mitokondriaalse DNA liinide põhjal»). Kaitsmine

toimub Jakobi 2-224. Juhendajad vanemteadur Heiki Valk, juhtivteadur Urmas Saarma ja vanemteadur Lembi Lõugas (TLÜ), oponent prof Laszlo Bartosiewicz (Stockholmi ülikool, Rootsi).

23. novembril kell 16.15 kaitses **AIRE OLESK** füüsika erialal doktoritööd «Hemiboreal Forest Mapping with Interferometric Synthetic Aperture Radar» («Hemiboreaalsete metsade kaardistamine interferomeetrilise tehisavaradari andmetelt»). Kaitsmine toimub W. Ostwaldi 1-B301. Juhendajad dots Mart Noorma, prof Jaan Praks (Aalto ülikool,

Soome), teadur Kaupo Voormanik (Tartu observatoorium), oponentid dr Svein Solberg (Norra bioökonoomiauuringute instituut, Norra), dr Rivo Uiboupin (TTÜ).

25. novembril kell 10.15 kaitses **LIINA PAJUSALU** hüdrobioloogia erialal doktoritööd «The Effect of CO2 Enrichment on Net Photosynthesis of Macrophytes in a Brackish Water Environment» («Merevee hapestumise mõju bentiliste makrofüütide fotosünteesile riimveelistes tingimustes»). Kaitsmine toimub Vanemuise 46-301. Juhendaja juhtivteadur Georg Martin, oponent dots

Christopher D. Hepburn (Otago ülikool, Uus-Meremaa).

29. novembril kell 14.15 kaitses **CLAUDIO JULIO RODRÍGUEZ HIGUERA** semiootika ja kultuuriteooria erialal doktoritööd «The Place of Semantics in Biosemiotics: Conceptualization of a Minimal Model of Semiotic Capabilities» («Semantika koht biosemiootikas: semioosivõimete minimaalse mudeli kontseptualiseerimine»). Kaitsmine toimub TÜ senati saalis. Juhendaja prof Kalevi Kull, oponent prof Donald Favareau (Singapuri rahvusvaheline ülikool, Singapur).

TÜ SIHTASUTUSE STIPENDIUMID NOVEMBRIS 2016

ERNST JAAKSONI MÄLESTUSFONDI STIPENDIUM – stipendiumi suurus on 15 000 eurot. Ernst Jaaksoni mälestusfondi eesmärk on toetada välismaal kraadiõppes õpinguid või teadusuuringuid jätkavaid doktorante, teadureid ja õppejõude. Stipen-

diumi saaja peab olema Tartu ülikooli doktorant või doktorikraadi kaitsnud kuni 41-aastane Tartu ülikooli teadur või õppejõud ja tema uurimistöö peab kuuluma prioriteetsesse teadusvaldkonda, mille teaduskonnad on sihtasutusel esitanud.

Taotlused stipendiumitele kandideerimiseks tuleb esitada hiljemalt 1. veebruariks 2017 Tartu ülikooli sihtasutusele.

Täpsem teave ja nõuded stipendiumite taotlemiseks: www.sihtasutus.ut.ee, tysiht@ut.ee, tel 7375852 (Katrin Pärn).

TEATED

NOVEMBRIS TÕ AULAS: 2. novembril kell 18 toimub Tartu I muusikakooli sünnipäevakontsert; 5. novembril kell 16.15 peab prof Pille Taba inauguratsiooniloengu; 4. novembril kell 19 toimub kontsert «Alo Ritsing 80» (pileteid hinnaga 7 ja 5 eurot müüakse enne kontseriti kohapeal); 7. novembril kell 17.30 toimub Gustav Adolfi päeva / Academia Gustaviana 384 päeva tähistamiseks tasuta

kontsert; 10. novembril kell 9.30 algab konverents «Religion and Nation(alism): Entanglements, Tensions, Conflicts»; 12. novembril kell 12 algab Eesti naisüliõpilaste seltsi 105. aastapäeva pidulik aktus; kell 17 algab puhkpilliorkester Tartu sügiskontsert; 20. novembril kell 17 toimub TÜ naiskooori kontsert; 25. novembril kell 18 algab Tartu II muusikakooli 40. aastapäeva kontsert; 26. novembril kell 17 toimub XII

Lõuna-Eesti meestelaulu päev, pileteid saab osta kohapealt hinnaga 5 ja 3 eurot.

PENSIONÄRIDE ÜHINGUS VITAE: Senimest ruumidest ümberkolimise tõttu ei toimu novembris tavapärase klubi tööd. Palume liikmetel ühendust võtta oma juhatajatega.

ÕPETATUD EESTI SELTSI ETTEKANDED: 9. novembril

esineb Eve Rannamäe ettekandega «Kolm tuhat aastat lambaid Eestis ehk nii nagu seda näitavad zooarheoloogiline leiuvaines ja emaliinide geneetiline mitmekesisus». 23. novembril esineb Priit Rohtmets ettekandega «Õitseng või madalseis? Esimene maailmasõda ja kirikuelu Eestis». ÕES-i ettekanded toimuvad Lossi 3-406 algusega kell 16.15.

11. novembril kell 13 toimub TÜ Pärnu kolledžis (aud 208) Urmas Sõõrumaa loeng «**EESTI OLÜMPIAKOMITEE PLAANID EESTI SPORDIELU ERINEVATE ASPEKTIDE ARENDAMISEL**». Eesti olümpiakomitee president Urmas Sõõrumaa räägib EOK osast Eesti tippordi juhtimisel, eesmärgist ja struktuurist. Kahe tunni jooksul saab kuulata nii loengut kui ka ise aruteludes osaleda.

MTÜ TARTU ÜLIKOOLI AMETIÜHING otsib juhatuse esimeest, kelle tööülesanne on ametiühingu juhtimine. MTÜ Tartu ülikooli ametiühing on liikmelisusel põhinev töötajate vabatahtlik ühendus, mille eesmärk on tegutseda Tartu ülikooli ja tema personali hüvanguks, sealhulgas kaitsta ja esindada oma liikmete õigusi ning huvisid. Nõudmised juhatuse esimehe kandidaadile: magistriskraad või akadeemilise töö kogemus, väga hea eesti ja inglise keele oskus, hea koostöö- ja organiseerimisoskus, ühiskondlik aktiivsus. Kasuks tuleb ametiühingualase töö tundmine, juhtimisalane töökogemus, seadusandluse tundmine. Tööle asumise aeg: 2017. aasta jaanuar. Töökoormus: kokkuleppel. Asukoht: Tartu. Kandideerijatel

esitada CV ja avaldus e-posti aadressile kaidi.koort@ut.ee hiljemalt 14. novembriks. Lisainfo telefoninumbril 5384 4369.

TÜ VABADE KUNSTIDE PROFESSORI VALDUR MIKITA LOENGUKURSUSE «MÖTTE-RÄNNAK EESTLASTE ELUTUNDEST». Loengud novembril: 16. novembril «Loovus ja vaimuruum. Maastikupõhised mõtlusvormid. Kaks mitteformaalset haridussüsteemi – mets ja raamatud. Pärismaine lugemisõpetus. Koduraamatukogud. Talupojatarkus, «Huumori kool» ja Eesti patendiamet»; 30. novembril «Keha maastikul. Liikumise maagia. Matkasaabas ja jalgratas. Intuitsioon ja mütoloogia. Kognitiivne perifeeria. Sünesteesia kui maagilise elutunde tänapäevane analoog».

16. novembril kell 17.15 toimub Tartu ülikooli kunstimuuseumis **KUNSTIKOLMAPÄEV**, kus kõneleb Tartu ülikooli muuseumi teadusdirektor Lea Leppik Otto Friedrich von Richteri noorusest ja tema kujunemisel olulist rolli mänginud koduõpetajast, Tartu ülikooli professorist ja rektorist Gustav Ewersist.

25. novembril toimub TÜ usuteaduskonna ja EELK usuteaduse instituudi konverents «**KOHTUMISED**». Konverentsil arutatakse, kuidas aidata lastel kriitiliselt ja empaatiliselt õppida kohtumistest erinevalt mõtleivate inimestega, tutvutakse eelmisel aastal valminud õppevideotega ning arutatakse, kuidas neid saab kasutada inimeseõpetuse, ühiskonnaõpetuse, usundiõpetuse ja usuõpetuse tundides.

Tutvutakse Eesti rahva muuseumi püsinäitusega «Kohtumised» ning religiooni käsitlevate eksponaatidega.

30. novembril algab **RAHVUS-ÜLIKOOL 97. AASTAPÄEVA TÄHISTAMINE**. Kell 13.30 leiab ülikooli peahoones aset Turu ülikooli emeriitprofessori, TÜ hambaarstiteaduse audoktori Kauko K. Mäkineni loeng «Suhkrualkoholid erinevad rakendusvõimalused hambaravis ja stomatoloogias ning muud biomeditsiinilised kasutusala». Kell 14.15 toimub Helsingi ülikooli professori, TÜ loodus- ja täppiseaduste audoktori Markku Leskelä loeng «Aatomkihtsademise minevik ja tulevik». Loeng toimub Physicumis, W. Ostwaldi 1-A106. Kell 16 toimub Tartu ülikooli sihtasutuse stipendiumide üleandmine ülikooli muuseumi valges saalis.

Tallinna ülikooli teaduskeelekeskus koostöös riikliku «Eestikeelse terminoloogia programmi 2013–2017» ja TLÜ konverentsikeskusega korraldab **IV EESTI TEADUSKEELE** konverentsi, mis toimub 2.–3. detsembril Tallinna ülikoolis. Osalema oodatakse Tartu ülikooli iga eriala õppejõude, teadureid, doktorante ning teadustekstide eestindajaid ja toimetajaid. Kutsutud kõneleja, Tallinna ülikooli humanitaarteaduste instituudi Itaalia uuringute ja semiootika professor Daniele Monticelli, annab ülevaate itaalia üld- ja oskuskeelekorraldusest. Lisateabe saamiseks võtta ühendust TLÜ teaduskeelekeskuse juhataja Peep Nemvaltsiga aadressil peep.nemvalts@tlu.ee.

TUNNUSTAMISED

TÜ suure medali ja tänukirja pälvis 65. sünnipäeval majandusteaduskonna emeriitprofessor **JANNO REILJAN**.

TÜ väikese medali ja tänukirja pälvis 60. sünnipäeval keemia instituudi direktor, füüsikalise keemia professor, akadeemik **ENN LUSTI**; samuti sporditeaduste ja füsioteraapia instituudi juhatajat, funktsionaalse morfoloogia professorit **PRIIT KAASIKUT** ning bio- ja siirdemeditsiini instituudi meditsiinilise mikrobioloogia dotsenti **TÖNIS KARKIT**.

TÜ aumärgi ja tänukirja pälvis

50. sünnipäeval kliinilise meditsiini instituudi anestesioloogia ja intensiivravi kliiniku lektor **PEETER TÄHEPÖLD**.

TÜ aumärgiga tunnustati 50. sünnipäeval loodus- ja täppiseaduste valdkonna dekanadi õppekorralduse peaspetsialisti **TRIIN LETTI** ning ökoloogia ja maateaduste instituudi geograafia osakonna kartograafia lektorit **KIIRA MÖISJAT**; samuti ülikooli sporditegevuse suurtoetajat **MARGUS KASTEINA** ning ülikooli endise Tamme apteegi juhatajat **EIRE PEIKI** ja Keslinna apteegi juhatajat **ANNE VIIDA-LEPPA**.

ARSTITEADUSKONNA AASTAPÄEVAL TUNNUSTATI

Medaliga «Tartu ülikooli arstiteaduskond» autasustati TÜ kliinilise meditsiini instituudi täienduskeskuse juhatajat, peremeditsiini dotsenti **MARJE OONAT** pühendunud ja eduka töö eest täienduskeskuse juhtimisel ning TÜ kliinilise meditsiini instituudi neuroloogia dotsenti **SULEV HALDRET** pühendunud töö eest üliõpilaste õpetamisel.

Teaduskonverentsi parimate preemiad pälvisid: kategoorias «Parim doktorantide suuline ettekanne» tunnustati **HELEN HERMANNI** ettekande eest «MikroRNA-d miR-146a ja miR-146b inhibeerivad keratinotsüütide proliferatsiooni ja põletikku psoriaasis».

Kategoorias «Parim üliõpilaste suuline ettekanne» tunnustati **MARTIN PADARIT** ettekande eest «Erakorralised keisrilõiked Tartu Ülikooli Kliinikumis aastatel 2013–2015 – riskifaktorid, anesteesiameetodid, ema- ja loote-poolsed komplikatsioonid».

Kategoorias «Parim teadurite, õppejõudude jt suuline ettekanne» tunnustati **JAREK MÄESTUT** ettekande eest «Kehalise fitnessi seosed metaboolse sündroomi riskiteguritega 18-aastastel eestlastel».

Kategoorias «Parim doktorantide stendiettekanne» tunnustati **ANNA HALENIUST** ettekande eest «Atomic Force Microscopy Study on the Impact of Che-

TÜ tänukirja pälvisid 65. sünnipäeval molekulaar- ja rakubioloogia instituudi autojuht-asjaajaja **ALAR TUUBEL**, 60. sünnipäeval raamatukogu kogude arenduse osakonna bibliograaf **ANNE KÕRE**, 50. sünnipäeval molekulaar- ja rakubioloogia instituudi laborispetsialist **ANNELY KUKK**, ökoloogia ja maateaduste instituudi zooloogia osakonna looduskaitsebioloogia teadur **RIINU RANNAP** ning raamatukogu erialainfotalituse referent **IVIKA PALL**, samuti haridusteaduste instituudi õpetajate täienduskoolitus- ja kutseasta keskuse projektijuht **ANITA KÄRNER**.

mically Heterogeneous Solid Surfaces on Film Formation of Cellulose Ether Polymer».

Kategoorias «Parim üliõpilase stendiettekanne» tunnustati **CARMEN-KRISTIINA PARIKUT** ettekande eest «Eesti arstide nikotiinisõltuvus».

Kategoorias «Parim teadurite, õppejõudude jt stendiettekanne» tunnustati **AGU TAMME** ettekande eest «Kõhre biomarker C2C seosed kliiniliste parameetritega keskealistel põlve osteoartriidiga patsientidel».

TÜ KLIINIKUMI TEADUSTÖÖ PREEMIA sai TÜ kliinikumi silmakliiniku ja TÜ silmakliiniku juhataja **KULDAR KALJURAND**.

ÕNNITLEME

70 MART SIMM,
merebioloogia
vanemteadur – 10. november

60 IRJA KALBE,
neuroloogia assistent –
1. november
LIA INT, administraator –
5. november
VIKTOR ABRAMOV, geomeetria
ja topoloogia professor –
29. november

55 URMAS HÖRRAK,
aerosoolifüüsika
vanemteadur, keskkonnafüüsika
labori juhataja – 1. november
KÜLLI MOONT, infosüsteemi
peaspetsialist – 2. november
NIINA MELNIKOVA, laborant –
5. november
ERIKA JERET, inglise keele
lektor – 8. november

TAAVI VIRRO, hüdrobioloogia
dotsent – 18. november
KALLE KISAND, immunoloogia
vanemteadur – 22. november

50 URMAS LOIT,
ajakirjanduse lektor –
14. november

TOIVO AAVIK, isiksuse-
ja sotsiaalsühholoogia
vanemteadur, isiksuse- ja
sotsiaalsühholoogia dotsent –
28. november

40 JAANIKA HALJASMÄE,
Erasmuse programmi
üliõpilasvahetuse koordinaator –
2. november
MEELIS KÄÄRIK,
tõenäosusteooria dotsent,
finantsmatemaatika
magistriõppekava programmijuht,

finants- ja kindlustusmatemaatika
magistriõppe programmijuht –
3. november

KERTTU TORKEL, sisekliiniku
sekretär – 6. november
KATRIN JÄNESE, eesti keele
õpetaja – 12. november

35 KATI KARU,
raamatupidaja –
8. november
MAAJA KASEMETS-NAHKUR,
tugiteenuste spetsialist –
9. november
ARTJOM VARGUNIN,
tahkisetooria vanemteadur –
29. november

30 MARIA KOVAL,
tehnoloogiainstituudi
laborant – 26. november

EVA REIN – 50

28. oktoobril tähistas oma 50. sünnipäeva maailma keelte ja kultuuride kolledži anglistika osakonna õppejõud Eva Rein. Eva alustas oma haridusteed Tartu ülikoolis, kuid on ennast täiendanud nii Soomes kui ka Kanadas. Tartu ülikoolis õpetab ta alates 1992. aastast, ent on töötanud ka eesti keele lektorina Toronto ülikoolis. Tema teaduslik ja õpetamistegevus on olnud sild Eesti ja Kanada kultuuri vahel.

Eva on oma tegevusega Kanada kultuuri ja kirjanduse uurimise ning õpetamise alal teinud Tartust selle valdkonna ühe Balti riikide juhtiva keskuse, kus toimuvad

FOTO: SIIM VATALIN

korrapäraselt Kanada uuringutele pühendatud rahvusvahelised konverentsid, valmivad bakalaureuse- ja magistritööd, on ilmunud artiklikogumikke ja toimunud rahvusvahelisi kirjandusüritusi. Suure töö eest Tartu viimisel rahvusvahelisele Kanada uuringute kaardile oleme tänu võlgu just Evale ja

tema väsimatule tegevusele viimase paari aastakümne vältel.

Eva enda uurimistöö ongi pühendatud kanada kirjandusele ning paralleelidele kanada ja eesti kirjanduse vahel (nt Joy Kogawa ja Ene Mihkelsoni loominguvõrdlusele). Ta on välja töötanud rea üliõpilaste seas hinnatud valikkursusi Kanada kirjandusest, aga ka erialadevahelistel teemadel, nagu kirjanduse ja fotograafia kokkupuutepunktid või mitmekultuurilisus.

Eva on kõigi ülikoolis õpetatud aastate vältel teinud oma tööd suure pühendumusega, olles sõbralik ja empaatiline kolleeg, kellelt

saab alati abi ja nõu. Ta on olnud anglistika osakonna üks kõrgeima üliõpilastagasisidega õppejõude, kelle puhul tuuakse aasta-aastalt välja tema kirglikku suhtumist õpetatavasse, abivalmidust ja sõbralikkust.

Peale ainete õpetamise annab

ta alati soovitusi raamatute, aga ka üliõpilase üldist haritust toetavate etenduste ja loengute kohta. Eva on suurepärase pedagoog, kes suudab tudengeid kauaks kirjan-
duspsikuga nakatada. Ta viib end pidevalt kurssi uute õppemeetoditega ja rakendab neid õppetöös

ning on praktikajuhendajana panustanud ka paljude õpetajate ettevalmistamisse.

Kolleegid ja sõbrad õnnitlevad ning soovivad, et energiat ja innukust jätkuks veel paljudeks aastateks!

ANŽELIKA ŠTEINGOLDE – 50

29. novembril tähistab oma esimest juubelit maailma keelte ja kultuuride kolledži slavistika osakonna vene keele ajaloo lektor Anželika Šteingolde. Kogu tema elu pärast keskkooli lõpetamist on olnud seotud Tartu ja Tartu ülikooliga. Siin lõpetas ta vene keele ja kirjanduse osakonna kaitses 1996. aastal dotsent Juri Kudrjajtsevi juhendamisel teadusmagistriväitekirja «Täiendusi vene fütöonüümide etümoloogiasse».

Väitekirja pälvis Eesti teaduste akadeemia üliõpilaste teadustööde konkursil I preemia. 2006. aastal kaitses Anželika doktoriväitekirja «Muinasslaavi uskumuste kajastamine vene sõnavaras», samuti dotsent Kudrjajtsevi juhendamisel. Nüüd on tal endal palju õpilasi, kes peavad väga lugu oma heatahtlikust juhendajast.

JAAK VILO – 50

14. novembril on 50. sünnipäev arvutiteaduse instituudi juhatajal, bioinformaatika professoril Jaak Vilol. Jaak Vilo on instituuti juhtinud juba kuus aastat ning Eesti infotehnoloogia ja telekommunikatsiooni liit nimetas ta 2014. aastal ka instituudi ümberkor-

FOTO: ERAKOGU

Ülikoolis töötades on Anželika olnud tegev nii lektori kui ka teadurina. Tema uurimistöö on pühendatud eeskätt vene keele ajaloo, etümoloogia ja dialektoloogia küsimustele ning etnolingvistika probleemidele; teaduslik tegevus on olnud tihe ja viljakas.

Ta võtab osa arvukatest teaduskonverentsidest, esinedes ettekannetega sõnade päritolust, vanasõnadest ja kõnekäändudest, slaavi-balti kontaktidest, vene keelelemurretest jm. Tema teadustööde

nimekirjas on üle 50 publikatsiooni, mida asjatundjad hindavad kõrgelt.

Anželika Šteingolde on laia silmaringiga, mitmekülgsest haritud ning muusikalise andega inimene. Tema rahulik loomus, heasüdamlikus, töökus, tegusus ja soov avastada on olnud edu võti tema senisel eluteel. Osakonnas on Anželika tuntud rõõmsameelse, heatahtliku ja toetava kolleegina. Praegu on ta üks juhtiv õppejõud vene lingvistika alal. Suure töökoormuse juures jätkub tal jõudu ja indu ka oma perekonna hoidmiseks ja kolme lapse kasvatamiseks.

Õnnitleme Anželika Šteingoldet juubeli puhul ja soovime talle südamest teadus- ning õppetegevuse edukat jätku ja kõike head!

Kolleegid slavistika osakonnast

raldamise ja kaasajastamise eest Aasta Tegijaks.

Tema eestvedamisel on arvutiteaduse instituut kasvanud oma kõigi aegade suurimasse koosseisu nii teadustöötajate ja õppejõudude kui ka tudengite arvult. Jaak Vilo algatusel loodi

FOTO: ERAKOGU

instituudis Swedbanki (tollase Hansapanga) toel ka tarkvaratehnika professor, mis tõi Eestisse tippteadlase Marlon Dumasi.

Kolleegid meenutavad, kuidas Jaak Vilo oli 1990. aastatel Eestist eemal viibinud inimestele tuttav Eesti uudiseid vahendanud e-kirja listi koordinaatorina. Jaak oli siis Helsingi ülikoolis doktorantuuris, kuid hoolitses seal selle eest, et välismaal elavad eestlased oleksid kodumaiste uudistega kursis. Hajussüsteemide professor Eero Vainikkol, kes viibis sel ajal Norras doktorantuuris, on see hästi meele: «Algul tegi ta seda tõenäoliselt vaid Soomes olevate eestlaste jaoks, kuid infosaaajate hulk laienes peagi. Mingil ajal sai nii näiteks isegi Postimeest e-kirja vahendusel lugeda. Kuna sel ajal veebi veel ei olnud, oli see hea võimalus säilitada sidet kodukogukonnaga.»

IRINA KÜLMOJA – 70

28. novembril tähistab juubelit emeriitprofessor Irina Külmoja, kauaaegne vene keele õppetooli ja slavistika osakonna juhataja. Rohkem kui poolesajandipikkune tee üliõpilasest teenelise professorini hõlmab endas paljutki.

Elkõige on see teadustöö, nii tema enda kui ka õpilaste oma, kelle hulgas on nüüdseks palju doktoriväitekirja kaitsnud teadlasi. Irina Külmoja uurimistöö on pühendatud vene keele funktsionaalsele grammatikale, eesti ja vene keele kõrvutavale analüüsile, Eesti vanausliste keele ja kultuuri uurimisele, Eesti venekeelse diasporaa

Professor Jaak Vilo juhtida on arvutiteaduse instituudis bioinformaatika teadusrühm BIIT. Peale selle on ta ka tudengite seas hästi tuntud ning loomulikult austavad teda kolleegid. Jaak Vilo töövõime on uskumatu ning energia nakatav.

Professor Vilo on oma teadusrühma doktorantide seas hinnatud nii teadustöö juhendajana kui ka suunajana muudes elulistes valdkondades. Teadusrühma BIIT liikmed räägivad, et Jaak usub, et peale eduka publitseerimise on läbilõõmiseks vajalik ka suur suhtlusvõrgustik, ning utsitab tudengeid selle arendamiseks osalema konverentsidel ja suhtlema ka väljapool teadusmaailma. Selleks, et innustada tihtipeale tagasihoidlikke matemaatika-informaatikatudengeid vedu võtma, näitab ta kontakte luues ka ise suurepärast eeskujut – olgu selleks siis vajalike tutvuste sõlmimine

FOTO: SIIM VATALIN

eripäradele ning teistele teemadele. Irina Külmoja on juhtinud paljusid teadusprojekte. Neist üks, mis on pühendatud Eesti vanausliste leksikoni koostamisele, jätkub tänaseni.

Õppetöö on samuti Külmoja tegemiste oluline osa: loengukur-

konverentsidel, *hackathon*'idel või miks mitte ka saunas.

Tudengitele on professor Vilo hästi tuntud mitmete erinevate ainete kaudu. Ülitihedast töögraafikust hoolimata jõuab ta tunda ka isiklikult huvi tudengite elu ja edasijõudmise vastu. Varasematel doktorantidel on hästi meele seegi, kuidas tal oli kombeks käia tudengite-doktorantide tööruumides, vaadates ilma midagi ütlema seal 10–20 sekundit ringi. Nüüdseks juba vilistlase staatusesse jõudnud inimesed murravad senimaani pead, kas ta tegi seda selleks, et anda võimalus temalt midagi küsida või hoopiski selleks, et kontrollida, kes kui aktiivselt tööd teeb.

Kolleegid ja tudengid arvutiteaduse instituudist õnnitlevad ja soovivad Jaagule edaspidiseks jaksu!

sused, seminarid ja praktikumid on alati saanud üliõpilastelt kõrget tagasisidet. Omamoodi jätkuks nii teadus- kui ka õpetamistööle on esinemised gümnaasiumiõpetajate ja -õpilaste ees, raadios ja televisioonis.

Eraldi tähelepanu väärib mitmekülgne korralduslik töö, mida Irina on teinud ja teeb – arvukate rahvusvaheliste konverentside korraldamine, mille osalejad on pärit Lätist, Leedust, Venemaalt, Valgevenest, Soomest, Poolast, Saksamaalt ja teistest riikidest. Peale selle on ta korraldanud murrakute keelematerjali kogumi-

seks väljasõite Peipsi läänerrannikule ning palju-palju muud. Enamiku vene keele õppetoolis ilmuvate keeleteaduslike tööde kogumike vastutavaks toimetajaks on viimase 25 aasta jooksul olnud Irina.

Kas on üldse võimalik lugeda üles kõike, millele juubilar on oma tegevuse pühendanud? Tahaksime siiski ära märkida huvitavad vestlused kolleegidega konverentsidel, Itaalias üliõpilastele vene keele õpetamise, Granada ülikoolis peetud loengud, koostööd Mosk-

va murdeuurijatega, osalemine Nižni Novgorodis õppekavade hindamiskomisjonis – need pole ju lihtsalt punktid, vaid see on elu, mis on täis armastust oma töö vastu.

Me teame Irinat mitte ainult kui suurepäraselt asjatundjat, vaid ka kui seltskondlikku ja osavõtlikku inimest, huvitavat vestluskaaslast, ning külalislahket perenaist, pereema ja vanaema.

Ta on inimene, kellega saab arutada erinevaid teaduslikke

ÜLO KAASIK – 90

9. novembril on auväärne juubel Ülo Kaasikul, paljude Eesti matemaatikute ja informaatikute õpetaja ja eeskujul.

Juubilar on seotud Tartu ülikooliga juba alates 1948. aastast ning 1953. aastal alustas ta nelikümmend aastat kestnud pedagoogitööd. Tema loengud olid üliõpilaste seas alati hinnatud, sest peale loogilise ainekäsitle olid need ka alati võrdsustatud sobival kohal tehtud naljadega.

Ülo Kaasik on üks informaatika suuna rajajaid Eestis. Tavapärase matemaatika kõrval hakkas ta arendama diskreetset matemaatikat, mis on paljuski tänapäevase arvutiteaduse alus. Tema eestvedamisel loodi 1959. aastal TÜ arvutuskeskus, mis oli üks esimesi ülikoolide arvutuskeskusi tollases Nõukogude Liidus, ning sellele hangiti Eestis esimene elektronarvuti Ural-I.

Tartu ülikool oli ka üks esimesi kohti, kus hakati arvuti kasutamist korrapäraselt õpetama. Nagu juubilar ise on meenutanud, tuli tal esimest programmeerimise kursust

FOTO: ANDRES TENNIS

lugeda pealkirja all «Kaasaegse algebra täiendavaid peatükke», sest valikkursuste nimekirja oli Moskvast ette antud. Ka oli Kaasik üks programmeerimisõppe üldhariduskooli viimise eestvedajaid.

Peale informaatika algatas Kaasik Eestis ka terve rea uudeid rakendusmatemaatika valdkonda kuuluvaid distsipliine, nagu matemaatiline planeerimine, operatsioonianalüüs, optimeerimismeetodid, mänguteooria jmt. Tema eestvõttel tegeldi Eestis 1950. aastate lõpul ka masintõlkega.

Hindamatu on Ülo Kaasiku osa eestikeelse matemaatika-alase õppekirjanduse arendajana. Tema sulest ilmus 1958. aastal

küsimusi, aga ka lihtsalt hästi aega veeta teaduskonna peol, mõtiskleda õppekava üle ning käia heal kontserdil. Me armastame ja hindame Irinas tema suurepäraseid omadusi ning oleme veendunud, et ta on veel kaua tegus kõikides elu valdkondades.

Soovime juubilarile tervist, optimismi ning jätkuvat edu teadus- ja õppetöös!

Kolleegid ja õpilased slavistika osakonnast

esimene Tartu ülikooli kirjastuses (rotaprintis) avaldatud õppevahend: «Kompleksmuutuja funktsioonide teooria». Sellest ajast peale on ta kirjutanud hulga õpikuid ja õppevahendeid, mis kõik paistavad silma isikupärase, süstemaatilise ja loogiliselt järjekindla käsitluse poolest.

Kõige olulisemaks võiks Ülo Kaasiku erialases tegevuses lugeda peale pikaajalise pedagoogilise töö tema entsüklopeediliste teadmiste rakendamist teatmeteoste ning matemaatika- ja informaatikasõnastike koostamisel. Sellega on ta andnud hindamatu panuse Eesti kultuuri ja teaduse arengusse.

Ülo Kaasikut on autasustatud Valgetähe ordeniga, ta on pälvinud riigi teaduspreemia pikaajalise tulemusliku teadus- ja arendustöö eest ning 2013. aastal nimetati ta Tartu linna aukodanikuks.

Kolleegid arvutiteaduse instituudist soovivad juubilarile tugevat tervist ja ikka erksat vaimu!

SEMINAR

4. novembril kell 10 algab rahvusvaheline seminar «Info ülekülluse ajastu». Ettekannetega esinevad mitmed nimekad teadlased üle maailma.

KONVERENTS

10. novembril kell 10 toimub Eesti maaülikoolis iga-aastane konverents, kus räägitakse taastuvenergia arendamisest.

KONTSERT

12. novembril kell 17 esineb Tartu ülikooli aulas Tartu puhkpilliorkester. Kontsert on pühendatud sügisele.

4

7

10

12

12

MÄLESTUSPÄEV

7. novembril kell 13 algab Gustav Adolfi päev. Toimuvad mitmed seminarid, kontserdid ja fotonäitus.

AKTUS

12. novembril kell 12 toimub Tartu ülikooli aulas naisüliõpilaste seltsi pidulik aktus. Tähistatakse seltsi 105. aastapäeva.

NOVEMBER 2016

E T K N R L P E T K N R L P E T K N R L P E T K N R L P
31 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 1 2 3 4